

Conservatorio Superior de Música de Vigo

Guías Docentes 2018/2019

Departamento de Pedagogía

COMPOSICIÓN E INSTRUMENTACIÓN APLICADA I-II										CÓDIGO		
1. Datos da disciplina												
MATERIA	LINGUAXES E TÉCNICAS DA MÚSICA								TITULACIÓN	TITULADO SUPERIOR DE MÚSICA		
ESPECIALIDADE	PEDAGOXÍA								ITINERARIO	XERAL E DA LINGUAXE MUSICAL		
CARÁCTER	C) OBRIGATORIA ESPECÍFICA								TIPO DE CLASE	COLECTIVA		
DEPARTAMENTO	PEDAGOXÍA								COORDINADOR/A	Consultar táboa anexa		
N.º CUADRIMESTRES	2	H. lectivas/ semana		2	H. lectivas/ cuadrimestre		32		HORAS/ ECTS	30	ETCS totais disciplina	6
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS	GALEGO/ESPAÑOL		
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS IDIOMAS*	INGLÉS/FRANCÉS		
ETCS/ CUADRIMESTRES							3	3	OBSERVACIÓNS			
*Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Titores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.												
DOCENTES	Consultar táboa anexa											
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA	Fundamentos básicos da composición musical. Creación, adaptación e arranxos de materiais para agrupacións propias da aula de música e dos diversos materiais musicais didácticos precisos no ensino da música en xeral e da linguaxe musical.											
COÑECEMENTOS/REQUISITOS	Requírese estar matriculado no curso correspondente. Coñecer os elementos constitutivos da linguaxe musical mostrando dominio en percepción auditiva, lectura, e análise para aplicalo de forma axeitada dentro da propia actividade.											
2. Competencias												
Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)												
TRANSVERSAIS	T1, T3, T4, T16, T17.											
XERAI	X1, X2, X3, X4, X10, X13, X20, X21, X22, X23.											
ESPECÍFICAS	EP2, EP3, EP4, EP5, EP11.											
3. Obxectivos												
DESCRIPCIÓN										COMPETENCIAS		
1) Aplicar os coñecementos adquiridos nas materias musicais cursadas á composición de exercicios didácticos dos diferentes elementos musicais como ritmo, melodía, harmonía, forma, interválica así como de melodías a unha e varias voces sin e con acompañamento harmónico e instrumental.										TODAS		
2) Situar a práctica compositiva baixo a visión pedagóxica para axeitar os produtos realizados ó ensino da música en xeral e da Linguaxe musical, tendo en conta os obxectivos e características psicopedagóxicas da aprendizaxe.												
3) Recopilar e analizar diversos materiais musicais como cancións infantís e pezas musicais diversas como recurso para a composición ou arranxo de pezas similares axeitadas ó ensino da Linguaxe musical dos graos elemental e medio.												
4) Compoñer, arranxar e instrumentar todo tipo de exercicios e pezas musicais para o ensino da música e a súa utilización nas unidades didácticas.												
5. Elaborar conceptos xerais propios relacionando a estrutura da linguaxe musical, a improvisación, a interiorización e a comprensión da música na aprendizaxe para o correcto desenvolvemento da actividade na materia.												
4. Contidos												
TEMAS		DESCRITOR SUBTEMAS								SESIÓNS		
COMPOSICIÓN APLICADA I	TEMA I	Análise de cancións e pezas musicais diversas e sinxelas. Adaptación e arranxo tendo en conta obxectivos e contidos concretos de ensino elemental, partindo de estruturas con I e V, engadindo progresivamente outras funcións.								4		
	TEMA II	Aplicación de ritmos a textos e viceversa. Composición de exercicios rítmicos a unha e dúas voces. Aplicación da Instrumentación Orff. Composición de cancións e exercicios melódicos con funcións I y V con acompañamento. -								4		

		Engadir progresivamente outras funcións e notas de paso e de floreo.	
	TEMA III	Composición de fragmentos melódicos a 1 voz coas mesmas estruturas e elementos melódicos anteriores engadindo progresivamente apoyaturas e retardos, así como cambios de modo e diferentes patróns de acompañamento.	4
	TEMA IV	Composición de melodías a 1 e 2 voces que inclúan diversos graos da tonalidade, cambios de modo e tono, con diversas formas e patróns de acompañamento.	4
COMPOSICIÓN APLICADA II	TEMA I	Análise de pezas musicais de diversos estilos e de dificultade progresiva. Adaptación e arranxo tendo en conta obxectivos e contidos concretos de ensino medio, con forma, estruturas armónicas e acompañamento instrumental diversos.	4
	TEMA II	Aplicación de ritmos a textos e viceversa. Composición de exercicios rítmicos a unha e varias voces aplicando as novidades rítmicas do s. XX como compases mixtos, aksak, valor añadido ou música sin compasear; así como valoración especial en dous ou mais tempos.	4
	TEMA III	Composición de melodías utilizando diversos tipos de escala, pentatónica, hexátona, etc. Composición de melodías tonais interválicas.	4
	TEMA IV	Composición de fragmentos a dúas ou mais voces coas características anteriores, instrumentación diversa e diferentes formas e patróns de acompañamento.	4

5. Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE		1.º curso		2.º curso	3.º curso		4.º curso			OBSERVACIÓNS
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Presenciais	CLASES TEÓRICO- PRÁCT. TITORÍAS, EXAME							32	32	
Non presenciais	TRABALLO PERSOAL INDIVIDUAL/COLABOR							58	58	
Total de horas cuatrimestrais								90	90	

6. Descriptores de Planificación

TIPO DE ACTIVIDADE		DESCRIPCIÓN DA METODOLOXÍA
COMPOSICIÓN APLICADA I e II	CLASES PRÁCTICAS	A metodoloxía consistirá na explicación das características fundamentais do traballo por parte da profesora e a revisión diaria do seu desenvolvemento. Hase de procurar que o alumno reflexione sobre e carácter pedagóxico das composicións e do seu significado musical mediante a utilización do oído interior e a interpretación vocal ou instrumental para a comprobación auditiva. O traballo continuado coa calidade e cantidade precisas proporcionará aos alumnos a pericia na materia.
COMPOSICIÓN APLICADA I	TRABALLO PERSOAL	Aplicación dos coñecementos adquiridos ao traballo compositivo-pedagóxico. Elaboración dos traballos, indicados no temario do curso, aplicados ás unidades didácticas de grao elemental
COMPOSICIÓN APLICADA II	TRABALLO PERSOAL	Aplicación dos coñecementos adquiridos ao traballo compositivo-pedagóxico. Elaboración dos traballos, indicados no temario do curso, aplicados ás unidades didácticas de grao medio

7. Avaliación

ORDINARIA			
CONTINUA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
	Proba escrita dos contidos da programación	20%	TODAS
	Proba oral dos contidos programados		
ASISTENCIA	Participación activa, actitude de aprendizaxe motivada.	20%	
TRABALLO PERSOAL	Correcta realización musical dos traballos, creatividade, ideas musicais propias e presentación nas datas requeridas.	20%	
EXAME	Composición de dúas pequenas pezas aplicadas a obxectivos e contidos dados de grao elemental no 1º cuatrimestre e de grao medio no 2º.	20%	
*As faltas de asistencia (3 faltas a cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.			
ALTERNATIVA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
	Proba escrita dos contidos da programación tratados		TODAS
	Proba oral dos contidos da programación tratados		
ASISTENCIA	Participación activa, actitude de aprendizaxe motivada.	20%	
TRABALLO PERSOAL	Correcta realización musical dos traballos, creatividade, ideas musicais propias e presentación nas datas requeridas.	30%	
EXAME	Composición de dúas pequenas pezas aplicadas a obxectivos e contidos dados de grao elemental no 1º cuatrimestre e de grao medio no 2º.	50%	
EXTRAORDINARIA			
CRITERIOS		PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS

			TODAS
TRABALLO PERSOAL	Correcta realización musical dos traballos, creatividade, ideas musicais propias e presentación nas datas requiridas.	50%	
EXAME	Composición de dúas pequenas pezas aplicadas a obxectivos e contidos dados de grao elemental no 1º cuatrimestre e de grao medio no 2º.	50%	
Os alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			
8. Bibliografía, materiais e documentos			
REFERENCIAS BÁSICAS			
Molina, E et alt.: 2000. Armonía I. Real musical Madrid Molina, E et alt.: 2001. Armonía II. Real musical Madrid Orff, C. - Obra didáctica de Carl Orff. Molina, E. - Improvisación al piano. Enclave creativa. Asins Arbó, Willliart, Molina - El acompañamiento de la melodía y su improvisación al piano. Real musical.			
REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS			
Navarrete, Ana Mª, Molina, E., Sierra, F., Arenosa, E. - Libros de lenguaje Musical. De la Motte, Diether - Armonía. Idea Música. Kuhn, C. - Historia de la composición musical. Idea Musica. Kuhn, C. - Tratado de la forma musical. Idea Musica. Salzer, F. - Audición Estructural. Labor. Schöenberg, A. - Fundamentos de la composición musical.			
9. Observacións			
A profesora informará con suficiente antelación das datas de entrega de todos os traballos e probas individuais e colectivos esixidos na guía didáctica.			

Conxunto I-II										CÓDIGO	
1. Datos da disciplina											
MATERIA	Música de Conxunto							TITULACIÓN	Título Superior de Música		
ESPECIALIDADE	PEDAGOXÍA							ITINERARIO	Pedagogía		
CARÁCTER	B) Obrigatoria							TIPO DE CLASES	Colectiva		
DEPARTAMENTO	pedagogía							COORDINADOR/A	Consultar táboa anexa		
N.º CUADRIMESTRE	2	H. lectivas/semana		1,5	Horas lectivas /cuadrimestre		24	HORAS/ ECTS	30	ETCS totais da disciplina	6
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS	galego español	
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS IDIOMAS*	inglés	
ETCS/ CUADRIMESTRE	3	3							ECTS de formación instrumental complementaria (Só instrumento principal)		
*Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Titores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.											
DOCENTES	Consultar táboa anexa										
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA	Interpretación musical en grupo con diferentes formacións, repertorios e instrumentos, incluído o instrumento principal. Desenvolvemento de hábitos e técnicas de ensaio. Posta en común de criterios interpretativos, fundamento de dirección en pequenas agrupacións. Desenvolvemento de proxectos musicais colectivos.										
COÑECEMENTOS/REQUISITOS	Os requeridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.										
2. Competencias											
Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)											
TRANSVERSAIS	T1,7,9,10										
XERAIS	X2,3,4,6,7,8,13,17,21,22										
ESPECÍFICAS	EP2,3,4,5,8,11										
3. Obxectivos											
DESCRIPCIÓN										COMPETENCIAS	
Crear proxectos musicais colectivos.										TODAS	
Aplicar os coñecementos musicais adquiridos no traballo das instrumentacións musicais										TODAS	
Utilizar as agrupacións musicais como contexto no cal o traballo musical individual axude á elaboración e o desenrolo de produtos musicais grupais										TODAS	
Potenciar o coñecemento tanto do papel do intérprete como o do director/a nas diferentes agrupacións instrumentais										TODAS	
4. Contidos											
TEMAS		DESCRITOR SUBTEMAS								SESIÓNS	
I	Análise	Análise da estrutura e organización das agrupacións musicais utilizadas no ámbito escolar, así como os papeis que desenrolan os seus integrantes coma no seu caso o director								4	
II	Repertorio	Selección dun repertorio para as seguintes agrupacións instrumentais adecuado ós diferentes niveis educativos								4	
III	Audición	Recoñecemento das características propias de cada agrupación instrumentais que permitan a través da análise clasificalas atendendo á diferentes criterios								4	
IV	Interpretación	Interpretación do repertorio ao nivel correspondente educativo no que se inclúan obras representativas de diferentes estilos								4	
V	Agrupacións instrumentais	La orquesta: evolución e clasificación. Bandas de música: evolución e clasificación								4	
VI	Dirección	A dirección de agrupacións escolares, organización musical, colocación, dinámica de funcionamento, gesto de dirección e o papel do director								4	
Total de sesións por cuadrimestre										24	
5. Planificación Docente											
TIPO DE ACTIVIDADE		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACI ÓNS	
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII		
Presenciais		24	24								
Non presenciais		66	66								
Total de horas cuadrimestrais		90	90								

6. Descriptores de Planificación			
TIPO DE ACTIVIDADE	DESCRIPCIÓN DA METODOLOXÍA		
Práctica colectiva	Traballo grupal a partires dos materiais achegados polos alumnos		
Práctica individual	Práctica e desenvolvemento de materias de forma individual. Os alumnos achegaran materiais a clase para o seu desenrolo: Temas, frases, transicións, arranxos, etc.		
Audición	Interpretación en audición un mínimo de unha obra de gran forma ou dúas de pequeno formato, cun nivel de dificultade técnica mínima correspondente ao curso da especialidade instrumental.		
7. Avaliación			
ORDINARIA			
CONTÍNUA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
FERRAMENTAS			
Exame práctico	Constatar o nivel de coñecemento práctico adquirido polo alumno, sobre todo da interpretación individual e grupal cos propios instrumentos.	60%	TODAS
Exame teórico	Constatar os coñecementos adquiridos de cara á planificación e programación das actividades propias das agrupacións musicais de aplicación aos diferentes niveis educativos.	40%	TODAS
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.			
ALTERNATIVA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
FERRAMENTAS			
Exame práctico	Constatar o nivel de coñecemento práctico adquirido polo alumno, sobre todo da interpretación individual e grupal cos propios instrumentos. E responsabilidade do alumno todo o relativo a colaboración dos membros do grupo de conxunto para a realización da proba extraordinaria.	60%	TODAS
Audición/Exame teórico	Constatar os coñecementos adquiridos de cara á planificación e programación das actividades propias das agrupacións musicais de aplicación aos diferentes niveis educativos.	25%	TODAS
Traballo	Realización dun traballo individual ou colectivo (se hai mais alumnos en esta situación) previo acordo coa docente.	15%	TODAS
EXTRAORDINARIA			
FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Exame práctico	Constatar o nivel de coñecemento práctico adquirido polo alumno, sobre todo da interpretación individual e grupal cos propios instrumentos. E responsabilidade do alumno todo o relativo a colaboración dos membros do grupo de conxunto para a realización da proba extraordinaria.	60%	TODAS
Audición/Exame teórico	Constatar os coñecementos adquiridos de cara á planificación e programación das actividades propias das agrupacións musicais de aplicación aos diferentes niveis educativos.	25%	TODAS
Traballo	Realización dun traballo individual ou colectivo (se hai mais alumnos en esta situación) previo acordo coa docente.	15%	TODAS
ERASMUS			
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			
8. Bibliografía, materiais e documentos			
REFERENCIAS BÁSICAS			
Agrupaciones musicales Prieto, R. 2001 Dirección de agrupaciones instrumentales. Prieto. R. 2001 La orquesta en la escuela. Álvarez V. Ed. Ricodi El mundo de los instrumentos desde los orígenes hasta nuestros días. Haas,R. Ed. Fuzeau 2005 Agrupaciones instrumentales, obras de autores clásicos. Oriol Madrid. Ed. Alpuerto El arte de dirigir la orquesta. Hermann Scherchen. Ed. Labor.			
REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS			
9. Observacións			
A profesora informará con suficiente antelación das datas de entrega de todos os traballos e probas individuais e colectivos esixidos na guía didáctica.			

Didáctica da música e da Linguaxe musical I, II e III

1. Datos da disciplina

										CÓDIGO					
MATERIA	DIDÁCTICA DA EDUCACIÓN MUSICAL								TITULACIÓN		TITULADO SUPERIOR DE MÚSICA				
ESPECIALIDADE	PEDAGOXÍA								ITINERARIO		XERAL E DA LINGUAXE MUSICAL				
CARÁCTER	C) OBRIGATORIA ESPECÍFICA								TIPO DE CLASES		COLECTIVA				
DEPARTAMENTO	PEDAGOXÍA								COORDINADOR/A		MªJOSEFA TORRES ESTARQUE				
N.º CUADRIMESTRE	3		H. lectivas/ semana		4		H. lectivas/ cuadrimestre		64		HORAS/ ECTS		3	ETCS totais da disciplina	18
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS		GALEGO/ESPAÑOL				
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS IDIOMAS*						
ETCS/ CUADRIMESTRES					6	6	6		OBSERVACIÓNS						

*Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Tutores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.

DOCENTES	Consultar táboa anexa														
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA	Principios psicopedagóxicos da aprendizaxe da música. O desenvolvemento das capacidades musicais. Metodoloxía e planificación didáctica. Desenvolvemento e avaliación do proceso educativo. Análise dos diversos currículos de educación musical. Deseño de procedementos e estratexias de ensinanza-aprendizaxe.														
COÑECIMENTOS/REQUISITOS	Requírese estar matriculado no curso correspondente.														

2. Competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)

TRANSVERSAIS	T1, T4, T8, T12, T15														
XERAIS	X1, X2, X3, X4, X5, X10, X13, X18, X19, X 22, X 27														
ESPECÍFICAS	EP1, EP 2, EP 3, EP 5														

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS
1.- Comprender os procesos de ensino-aprendizaxe da música á luz das teorías do desenvolvemento psicolóxico e da aprendizaxe de xeito que constitúan unha visión global e integradora.	TODAS
2.- Coñecer a analizar a estrutura do sistema educativo relativo á educación musical xeral e profesional.	
3.- Coñecer os elementos de planificación, organización e desenvolvemento das diferentes actividades musicais das ensinanzas elementais e profesionais.	
4.- Coñecer e valorar os métodos de pedagogía musical mais relevantes do século XX co obxecto de integrar os seus principios nunha didáctica xeralizadora.	
5.- Aplicar os coñecementos adquiridos, tanto pedagóxicos como musicais, na elaboración de propostas de planificación da acción didáctica, analizando os materiais mais axeitados e demais recursos metodolóxicos para a Linguaxe musical.	
6.- Potenciar o uso dos recursos tecnolóxicos na mellora da práctica do ensino musical para favorecer unha metodoloxía mais creativa e atractiva axeitada ós intereses e costumes dos alumnos.	

4. Contidos			
TEMAS		DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
DIDÁCTICA -1-	-I-	A Didáctica da Música: Concepto de Didáctica da música. A Didáctica da música e a súa relación con outras disciplinas educativas.	4
	-II-	Evolución das ideas pedagóxicas sobre a música: Bases psicopedagóxicas da aprendizaxe da música. Ensino da música como unha linguaxe. O método global no ensino da música. A canción.	6
	-III-	A iniciación musical: Os comezos do ensino musical. Descubrir as bases. Musicalización e alfabetización musical. A sensorialidade na audición musical. Audición interior e memoria musical.	6
	-IV-	O currículo de grao elemental de Linguaxe musical: Coñecemento e análise de currículo Lomce e orientacións metodolóxicas.	6
	-V-	Planificación didáctica: Unidade didáctica. Necesidade da planificación didáctica. Concepto e elementos que constituen unha unidade didáctica. As competencias en educación musical. Deseño de unidades didácticas de grao elemental. As probas de acceso ó grao elemental. Obxectivos das probas e o seu deseño colaborativo	10
DIDÁCTICA -2-	-I-	Planificación didáctica: Currículo. Programación e unidade didáctica. Coñecemento e análise do currículo de grao elemental. Elementos que constituen unha programación. Deseño colaborativo dunha programación de grao elemental. Concepto e elementos que constituen unha unidade didáctica. As competencias en educación musical. Deseño individual de unidades didácticas de grao elemental. As probas de acceso ao grao medio. Obxectivos das probas e deseño colaborativo das mesmas.	10
	-II-	O Oído musical: O desenvolvemento auditivo. A sensorialidade na audición musical. A audición interior. Memoria musical. Oído absoluto e relativo. A intelixencia auditiva.	5
	-III-	Didáctica da harmonía e da forma. A didáctica da harmonía e da forma dende os inicios. As funcións tonais, os acordes, as estruturas harmónicas. Análise da forma: cadencias, frases, semifrases e motivos.	5
	-IV-	A improvisación musical e a súa didáctica: A creatividade na aprendizaxe da música. Fundamentos da improvisación. Fontes e materiais da improvisación. Relación entre o interiorizado e o expresado. Niveles e técnicas de improvisación.	6
	-V-	Os métodos da Pedagogía musical. Metodoloxías pedagóxico-musicais e a súa aplicación no ensino da Linguaxe musical. Integración dos diferentes métodos na didáctica.	6
DIDÁCTICA -3-	-I-	Planificación didáctica: Currículo, Programación e Unidade didáctica: Concepto e análise do currículo de grao profesional. Obxectivos, contidos e criterios de avaliación. Orientacións metodolóxicas do currículo Lomce de grao profesional. As competencias en educación musical. Deseño colaborativo dunha programación de grao profesional.	10
	-II-	Metodoloxía e Unidade Didáctica: Metodoloxía e estratexias de ensinanza-aprendizaxe no grao medio. A metodoloxía facilitadora da actividade do suxeito que aprende. Coñecementos previos. Secuenciación dos contidos. Actividades e procedementos: A audición e a comprensión musical. A improvisación como uso funcional da linguaxe musical. O traballo cooperativo na aula. Unidade didáctica de grao profesional: elaboración individual de catro unidades.	10
	-III-	Os métodos de Pedagogía musical: Evolución das metodoloxías pedagóxico-musicais dende o século XX ate a actualidade e a súa aplicación no ensino da Linguaxe musical. Características xerais dos diferentes métodos da segunda metade do século XX. Integración dos diferentes métodos na didáctica.	5
	-IV-	Avaliación: A avaliación e os seus obxectivos. Criterios e instrumentos. Avaliación da aprendizaxe como proceso de desenvolvemento de capacidades. Avaliación continua e formativa. Avaliación da metodoloxía e da planificación didáctica.	4
	-V-	Materiais curriculares: Os materiais curriculares e outros recursos didácticos. Recursos audiovisuais e informáticos. A pizarra dixital interactiva. Aplicación das novas tecnoloxías ó ensino da música. Recopilación e análise de materiais musicais.	3

5. Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Presenciais					66	66	66		
Non presenciais					114	114	114		
Total de horas cuadrimestrais					180	180	180		

6. Descriptores de Planificación

TIPO DE ACTIVIDADE	DESCRIPCIÓN DA METODOLOXÍA
CLASES TEÓRICAS	Presentación por parte da profesora dos marcos teóricos que axuden ó alumnado a comprender os contidos da materia.
CLASES PRÁCTICAS	Participación activa do alumnado, expoñendo ideas propias e debatindo con actitude de consenso. Aplicación dos coñecementos adquiridos á comprensión dos textos e á elaboración da información.

7. Avaliación

ORDINARIA			
CONTINUA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
FERRAMENTAS			
Probas escrita/oral	Proba escrita dos contidos/temas do programa. Proba oral dos contidos/temas individual	40%	Todas
	Elaboración dos materiais curriculares: Programacións correspondente, según temario da guía e as U D correspondes según temario da guía..A primeira realizarase de forma conxunta e a segunda individual.	40%	
	Asistencia, participación e implicación da materia.	20%	

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

ALTERNATIVA			
FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Probas escrita/oral			
	Elaboración dos materiais curriculares: Programacións correspondente, según temario da guía e as U D correspondes según temario da guía.. A primeira realizarase de forma conxunta e a segunda individual.	30%	
	Asistencia, participación e implicación da materia.	20%	
Traballo adicional	A modo de completar a interiorización da materia a docente solicitará a realización dun traballo colectivo ou individual.	20%	

EXTRAORDINARIA			
FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Probas escrita/oral			
	Elaboración dos materiais curriculares: Programacións correspondente, según temario da guía e as U D correspondes según temario da guía..A primeira realizarase de forma conxunta e a segunda individual.	30%	
	Asistencia, participación e implicación da materia.	20%	
Traballo adicional	A modo de completar a interiorización da materia a docente solicitará a realización dun traballo colectivo ou individual.	20%	

ERASMUS

Os alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

Hemsey, V: Fundamentos, materiais y técnicas de la educación musical. Ricordi 1977.

Hemsey, V: La iniciación musical del niño. Ricordi americana 1964.

Hemsey, V: Música, amor y conflicto, diez estudios de psicopedagogía musical. Lumen, 2002.

IEM la improvisación como sistema pedagógico.

L. de Arenosa, E: Apuntes sobre didáctica musical. Enclave creativa, 2004.

Willems, E: La preparación musical de los más pequeños. Eudeba, 1976.

Willems, E: El valor humano de la educación musical. Paidós Barcelona 1981.

Willems, E: Las bases psicológicas de la educación musical. Eudeba, 1984.

Hemsey, V: La iniciación musical del niño. Ricordi americana 1964

REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS

9. Observacións

A profesora informará con suficiente antelación das datas de entrega de todos os traballos e probas individuais e colectivos esixidos na guía didáctica.

Didáctica Xeral										CÓDIGO				
1. Datos da disciplina.														
MATERIA		Didáctica Xeral						TITULACIÓN		Graduado/Titulado Superior en Música.				
ESPECIALIDADE		PEDAGOXÍA						ITINERARIO		Pedagogía xeral e da linguaxe musical.				
CARÁCTER		Obrigatoria Específica						TIPO DE CLASES		Colectiva				
DEPARTAMENTO		Pedagogía						COORDINADOR/A		Consultar táboa anexa				
N.º CUADRIMESTRE		1	H. lectivas/ semana		4	H. lectivas/ cuadrimestre		64		HORAS/ ECTS		30	ETCS totais da disciplina	6
CURSOS		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS				
CUADRIMESTRES		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS IDIOMAS*				
ETCS/ CUADRIMESTRES						6				OBSERVACIÓNS				
*Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Titores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.														
DOCENTES		Consultar táboa anexa												
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA		Pedagogía e didáctica. Correntes didácticas. O currículo: concepto, deseño e modelos-Niveis de concreción: características, fontes, elementos. Pec, Pcc. Deseño da programación e das unidades de aula. Principios metodolóxicos. Aprendizaxe significativa. O Profesor mediador. A avaliación												
COÑECEMENTOS/REQUISITOS		Requírese estar matriculado no curso correspondente.												
2. Competencias														
Ver lista e descripción de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)														
TRANSVERSAIS		T1, 2, 3, 15, 17.												
XERAIS		X 18, 19, 27.												
ESPECÍFICAS		EP 1, 2, 5, 9.												
3. Obxectivos														
DESCRIPCIÓN										COMPETENCIAS				
1. Adquirir unha base sólida de coñecementos que permitan valorar a materia como base para a aplicación ós procesos de intervención educativa dende a perspectiva docente.										TODAS				
2. Coñecer as teorías e modelos didácticos e a súa evolución así como os componentes do deseño e desenvolvemento do currículo.										TODAS				
3. Familiarizarse mediante o traballo, cos procesos de ensino-aprendizaxe, analizando os diferentes elementos que os conforman.										TODAS				
4. Ser capaz de reflexionar sobre as experiencias vividas e as ideas educativas para ser consciente das propias teorías e modelos implícitos.										TODAS				
5. Desenvolver actitudes de investigación que favorezcan a utilización de diversas fontes de busca de información para o análise dos diferentes contidos.										TODAS				
4. Contidos														
TEMAS		DESCRITOR SUBTEMAS						SESIÓNS						
I	A didáctica	Didáctica e Pedagogía. Correntes didácticas. Modelos y enfoques de enseñanza. Procedimentos, técnicas e estratexias.						6						
II	Paradigmas e teorías educativas	Teorías de aprendizaxe. Aprendizaxe constructiva e significativa. Aprendizaxe colaborativa.						6						
III	O currículo	Teoría do currículo. Fontes do currículo. A práctica curricular. Compoñentes do currículo: Obxectivo, contidos. Competencias. Documentos institucionais de planificación a corto medio e longo prazo: Pec, Pcc. Programación didáctica e UDI.						7						
IV	A avaliación	Concepto de avaliación. A avaliación como proceso. Clases de avaliación. Criterios de avaliación. Características e modelos de avaliación. Instrumentos de avaliación e recollida da información. Avaliación do profesorado e dos centros educativos.						5						
V	Metodoloxía e estratexias	Principais métodos didácticos. Os principios metodolóxicos.						3						

5. Planificación Docente										
TIPO DE ACTIVIDADE		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Presenciais						64				
Non presenciais						116				
Total de horas cuadrimestrais						180				

6. Descriptores de Planificación	
TIPO DE ACTIVIDADE	DESCRIPCIÓN DA METODOLOXÍA
Clases teóricas	Presentación por parte da profesora dos marcos teóricos que axuden ó alumnado a comprender os contidos da materia.
Clases Prácticas	Participación activa do alumnado, expoñendo ideas propias e debatindo con actitude de consenso.
Traballo persoal	Aplicación dos coñecementos adquiridos á comprensión de textos, á elaboración da información e posterior resumo a presentar por escrito.

7. Avaliación			
ORDINARIA			
CONTINUA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
FERRAMENTAS			
Exame oral e escrito	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico. Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación.	50%	TODAS
Traballo persoal	Aplicación dos coñecementos adquiridos e comprensión dos textos, a elaboración da información.	20%	TODAS
Traballo colaborativo	Organización, calidade e orixinalidade do traballo. Compromiso grupal e temporalización da tarefa a entregar.	30%	TODAS

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

ALTERNATIVA			
FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Exame oral e escrito			
Traballo persoal	Aplicación dos coñecementos adquiridos e comprensión dos textos, a elaboración da información.	10%	TODAS
Traballo colaborativo	Os alumnos realizarán un traballo individual ou grupal onde se terá en conta a organización, calidade, orixinalidade e temporalización adecuada da realización e exposición do mesmo.	40%	TODAS

EXTRAORDINARIA			
FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Exame oral e escrito			
Traballo persoal	Aplicación dos coñecementos adquiridos e comprensión dos textos, a elaboración da información.	10%	TODAS
Traballo colaborativo	Os alumnos realizarán un traballo individual ou grupal onde se terá en conta a organización, calidade, orixinalidade e temporalización adecuada da realización e exposición do mesmo.	20%	TODAS

Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

8. Bibliografía, materiais e documentos	
REFERENCIAS BÁSICAS	
Díaz Alcaraz: F. (2002) Didáctica y currículo: un enfoque constructivista. Univ. de Castilla La Mancha. Cuenca. ISBN 84-8427-160-9	
Medina Rivilla y Mata, F. S. (coords): didáctica general. Pearson Prentice Hall. Uned. Madrid 2009	
REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS	

Colom, J., Bernabeu, J.L., Domínguez, E., Sarramona, J. Teorías e institucións contemporáneas de la educación. Ariel educación. Barcelona 2008
Doménech Betoret: Psicología de la educación e instrucción. Universitat Jaume I. Castellón 2007
Escribano, A: Aprender a enseñar, fundamentos de didáctica general. Universidad de Castilla La Mancha. Cuenca 2008
Medina Rubio et al: Teoría de la educación. Uned. Madrid 2001
Artículos de educación de Aplicaciones Didácticas
Artículos de pedagogía - <http://www.wikilearning.com/articulos/pedagogia/categoria/76-4>
Artículos y libros sobre educación - <http://redescolar.ilce.edu.mx/redescolar/biblioteca/articulos/art.htm>
Enfoques teóricos do currículo - <http://educacion.idoneos.com/index.php/363702>
Planificación y organización didáctica: AULA FÁCIL RECURSOS DIDÁCTICOS - Buscar con Google

Procesos de enseñanza-aprendizaje - <http://peremarques.pangea.org/actodid.htm>
Revista Española de Pedagogía Acceso a los recursos de la Revista Española de Pedagogía
Teorías da aprendizaxe - http://www.wikilearning.com/tutorial/teorias_del_aprendizaje-teorias_del_aprendizaje/12263-1
Teorías de la educación - <http://teoriasunikino.blogspot.com.es/2009/03/dewey.html>
Unidades didácticas - <http://peremarques.pangea.org/ud.htm>
EDUCARED. Educación na red. Información, recursos e actividades para Institutos, profesores, alumnos e pais de alumnos
EDUCACIÓN Y EDUCADORES Universidad de La Sabana, Revista de educación
DICCIONARIO PEDAGÓGICO I
GLOSARIO DE TÉRMINOS EDUCATIVOS
VOCABULARIO DEL NUEVO ENFOQUE PEDAGÓGICO

9. Observacións

A profesora informará con suficiente antelación das datas de entrega de todos os traballos e probas individuais e colectivos esixidos na guía didáctica.

Coreografía y danza I-II										CÓDIGO	
1. Datos da disciplina											
MATERIA	Expresión Corporal e Danza							TITULACIÓN	Graduado/Titulado Superior en Música		
ESPECIALIDADE	PEDAGOXÍA							ITINERARIO	Pedagogía xeral e da linguaxe musical		
CARÁCTER	Obrigatoria Específica							TIPO DE CLASES	Colectiva		
DEPARTAMENTO	Pedagogía							COORDINADOR/A	Consultar táboa anexa		
N.º CUADRIMESTRE	1	H. lectivas/ semana		2	H. lectivas/ cuadrimestre		32	HORAS/ ECTS	30	ETCS totais da disciplina	4
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS		
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS IDIOMAS*		
ETCS/ CUADRIMESTRES			2	2					OBSERVACIÓNS		
*Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Tutores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.											
DOCENTES	Consultar táboa anexa										
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA	A expresión corporal. Desenvolvemento das capacidades motrices a través da sensibilización e da conciencia corporal. Formas básicas do movemento. Comunicación e aprendizaxe. Improvisación. A danza: historia e repertorio (tradicional, histórica, educativa, doutras culturas). A danza como recurso metodolóxico para a educación musical. Creación de danzas e coreografías na aula.										
COÑECEMENTOS/REQUISITOS	Requírese estar matriculado no curso correspondente. Coñecer as bases prácticas do linguaxe expresivo. Coñecer e utilizar cancións que propicien o desenvolvemento da educación auditiva, rítmica e vocal.										
2. Competencias											
Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)											
TRANSVERSAIS	T 1, 3, 7, 9, 10, 16										
XERAIS	X 1, 2, 3, 4, 7, 10, 13, 17, 21, 22.										
ESPECÍFICAS	EP 2, 4, 5, 8										
3. Obxectivos											
DESCRIPCIÓN								COMPETENCIAS			
Coñecer e valorar los elementos básicos da Expresión Corporal, corpo, espazo, tempo e movemento e a capacidade expresiva.								TODAS			
Utilizar a voz e o propio corpo como primeiros instrumentos musicais, con certo dominio do esquema corporal e situacións espaciais.								TODAS			
Ofrecer os coñecementos básicos prácticos sobre as actividades de rítmica e danza, para que os estudantes podan desenrolalas na futura labor como docentes.								TODAS			
Vivenciar situacións en torno o ritmo e a danza que estimulen a creatividade dos estudantes.								TODAS			
Crear individualmente ou en grupo, coreografías a partir dunha partitura ou dunha audición.								TODAS			
4. Contidos											
TEMAS			DESCRITOR SUBTEMAS							SESIÓNS	
I	Expresión Corporal		Fundamentación da Expresión Corporal. Aproximación o concepto de Expresión Corporal. Elementos básicos do movemento expresivo.							3	
II	Ritmo e danza na escola		Actividades rítmicas e danza na escola. Ritmo e movemento. Xogos infantís danzados e cantados. Xogos de danza libre e movemento rítmico espontáneo. Danza recreativa. Danzas do mundo.							3	
III	Coreografía		Formas simples de construción coreográfica.							2	
IV	A Rítmica		Fundamentos da rítmica e da danza. Formación rítmica. Creación rítmica. Didáctica da rítmica.							4	
V	A Danza		Fundamentación teórica e plantexamento didáctico da Danza. Formas de danza. Dimensións da Danza. Os estilos de ensinanza. A sesión e secuenciación.							4	

5. Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Presenciais			32	32					
Non presenciais			28	28					
Total de horas cuatrimestrais			60	60					

6. Descriptores de Planificación

TIPO DE ACTIVIDADE	DESCRIPCIÓN DA METODOLOXÍA
Clases teóricas	Explicación e organización dos diversos contidos acompañada dos materiais didácticos correspondientes.
Clases Prácticas	Diseño de propostas didácticas empleando os recursos adquiridos nas clases teóricas e técnicas, ferramentas.
Actividades colectivas	Secuenciación das actividades dentro da clase de danza. Realización de proxectos de distintas formas de danzas e coreografías.

7. Avaliación

ORDINARIA

CONTINUA FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Exame oral	Mostrar a capacidade para abordar as actividades vivencialmente. Planificar creación de experiencias de expresión corporal para niños do nivel.	40%	TODAS
Exame escrito	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico. Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación.	60%	TODAS

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

ALTERNATIVA FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Exame oral	Mostrar, mediante a realización dun traballo individual ou colectivo, a capacidade para abordar as actividades vivencialmente. Planificar creación de experiencias de expresión corporal para nenos do nivel.	40%	TODAS
Exame escrito	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico. Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación.	40%	TODAS
Traballo	Realización dun traballo individual ou colectivo (se hai mais alumnos en esta situación) previo acordo coa docente.	20%	TODAS

EXTRAORDINARIA

FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Exame oral e escrito	Mostrar a capacidade para abordar as actividades vivencialmente. Planificar creación de experiencias de expresión corporal para nenos do nivel. Analizar as propias vivencias e reflexionar sobre os diferentes recursos didácticos. Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico. Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación. Descubrir as propias capacidades creativas e expresivas a través do movemento. A docente pode solicitar, previo acordo, a realización dalgún traballo a presentar nesta convocatoria.	100%	TODAS

ERASMUS

Os alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

Alcazar Aranda, Antonio J. "88 temas para voz e instrumental Orff.
Ar teaga Checa, Milagros. "Bailar en la escuela" Grupo editorial Universitario
Bachmann, M. "La rítmica Jacques-Dalcroze: Una educación por la música y para la música. Madrid. Pirámide. CD:
Danzas fáciles. Madrid: Ed. Akal, 1999
CD: Juegos Bailables. Madrid: Ed. Akal, 1999
Fernández Rubi, Marisa -Taller de danzas y coreografías: educación infantil y primaria. Editorial CCS.
*** García Ruso, H. Mª. "La danza en la escuela" Inde
Llongueres, N..T. "La aplicación de Émile Jacques-Dalcroze en el campo de la pedagogía musical y del movimiento corporal" Barcelona, Graó, 1996 Llongueres,Joam." El ritmo en la educación y formación general de la infancia". Pelegrín, Ana. "Cada cual atiende a su juego" Anaya
Renobell Soler, Gemma. "Todo lo que hay que saber para bailar en la escuela (libro + Dvd)". Robinson, Jaqueline. "El niño y la danza". Octaedro Schinca, M.
Psicomotricidad, ritmo y expresión corporal, Madrid. Escuela española
Trías, Nuria. "Juegos de música y expresión corporal". Ed. Parramón
Venner, Anna Marie. "40 juegos para la expresión corporal: de 3 a 10 años" ediciones octaedro , barcelona. Vivanco, Pepa. "Exploremos el sonido". Ed. Ricordi
Zamora, Ángel. "Danzas del mundo" Editorial CCS. La
rítmica Dalcroze. Marie-Laure Bachman.
Expresión Corporal. Arte del movimiento. Mercedes Ridocci. Biblioteca Nueva.

La expresión corporal Diego Montesinos Ayala Inde.
Laban, Rudolf. El dominio del movimiento. Fundamentos. Percusión corporal. Método bapne. Javier Naranjo.

REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS

9. Observacións

A profesora informará con suficiente antelación das datas de entrega de todos os traballos/probas individuais e colectivos esixidos na guía didáctica.

Instrumentos escolares I										CÓDIGO		
1. Datos da disciplina												
MATERIA	Formación Instrumental Obligatoria						TITULACIÓN		GRADUADO / TITULADO SUPERIOR EN MÚSICA			
ESPECIALIDADE	PEDAGOXÍA A						ITINERARIO		PEDAGOXÍA DA LINGUAXE MUSICAL			
CARÁCTER	OBRIGATORIA ESPECÍFICA						TIPO DE CLASES		Colectiva			
DEPARTAMENTO	Pedagogía						COORDINADOR/A		Consultar táboa anexa			
N.º CUADRIMESTRE	1	H. lectivas/ semana		1.5	H. lectivas/ cuadrimestre		24	HORAS/ ECTS		30	ETCS totais da disciplina	2
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS		Galego / Español	
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS IDIOMAS*			
ETCS/ CUADRIMESTRES						2			OBSERVACIÓNS			
*Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Titores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.												
Docentes	Consultar táboa anexa											
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA	Práctica da técnica dos instrumentos escolares. Aprendizaxe do repertorio para os diferentes niveis. Lectura a vista e improvisación. A práctica de conxunto. Construción de instrumentos. Instrumentación. Dirección. Metodoloxía no proceso do ensino e aprendizaxe.											
COÑECEMENTOS/REQUISITOS	Requírese estar matriculado no curso correspondente.											
2. Competencias												
Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)												
TRANSVERSAIS	T 7, 10, 16, 17											
XERAIS	X 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 13, 20, 22											
ESPECÍFICAS	EP 2, 3, 4, 5, 8, 11											
3. Obxectivos												
DESCRIPCIÓN										COMPETENCIAS		
1º Utilizar o ritmo como o elemento de interconexión entre a música, linguaxe e movemento.										TODAS		
2º Coñecer os fundamentos pedagóxicos do Método Orff.										TODAS		
3º Coñecer a disposición formal das obras, analizando as súas seccións, puntos de tensión, etc. Para determinar os aspectos esenciais e posibilitar a lectura a primeira vista.										TODAS		
4º Potenciar a capacidade de construír novos instrumentos con obxectos cotidianos co fin de descubrir novos efectos sonoros.										TODAS		
4. Contidos												
TEMAS			DESCRITOR SUBTEMAS							SESIÓNS		
I	Método Orff.		Fundamentación pedagóxica. Composición, orixen, técnica elemental							3		
II	Orquesta escolar Orff		Realizacións escritas das instrumentacións en diferentes niveis. Práctica individual e grupal do repertorio (interpretación, improvisación e dirección).							4		
III	Construción de instrumentos.		Para usar con baquetas. Para sacudir como maracas. Para percutir como tambores. Para frotar o puntear. Para soplar y cantar.							3		
IV	Análise xeral.		Tonalidade-modalidade, harmonía- transporte-forma. Concepto de tonalidade, harmonía e transporte. Acordes. Cadenciais. Deseños. Harmonización de melodías con grados principais. Formas básicas: Ecos, ostinatos, rondó e canon.							2		
V	Instrumentación		Harmonización e instrumentación con o instrumental Orff (bordones, enlaces tonales e modales, patrones de acompañamiento vocal-instrumental)							2		
VII	Improvisación e Creación.		Improvisación rítmica instrumental e corporal. A creación da partitura musical, criterios para a súa realización. Improvisacións piezas instrumentais. A improvisación- creación co corpo, canto, fala e da execución instrumental no proceso de ensino-aprendizaxe.							2		
5. Planificación Docente												

TIPO DE ACTIVIDADE	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Presenciais						24			
Non presenciais						36			
Total de horas cuatrimestrais						60			

6. Descriptores de Planificación

TIPO DE ACTIVIDADE	DESCRIPCIÓN DA METODOLOXÍA
Exposición teórico-práctica	Propiciarase a asimilación e incorporación das habilidades e destrezas necesarias para a comprensión, interiorización e interpretación das diferentes pezas.
Práctica colectiva	Creación dun repertorio didáctico empregando todos os recursos e materiais utilizados na clase con fin de propiciar una boa comprensión.
Audicións didácticas	Práctica conxunta ou individual do propio repertorio con aplicación didáctica.

7. Avaliación

ORDINARIA

CONTINUA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
FERRAMENTAS			
EXAME ORAL PRÁCTICO	Deberáse demostrar o coñecemento da técnica elemental da interpretación nos instrumentos musicais Escolares, a través dos seguintes exercicios: 1. Leer e interpretar só ou en grupo cos instrumentos, un repertorio vogal e instrumental, amosando comprensión ó texto e ó estilo. 2. Improvisar melodías ou acompañamentos utilizando os instrumentos Orff, o corpo ou a voz. 3. Analizar e dirixir obras musicais de conxunto instrumental Orff en diferentes niveis. 4. Realizar supostos didácticos utilizando a instrumentación de melodías dadas ou creadas polo mesmo alumno.	80%	TODAS
EXAME TEÓRICO	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico. Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación.	20%	TODAS

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

ALTERNATIVA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
FERRAMENTAS			
EXAME ORAL PRÁCTICO	Deberáse demostrar o coñecemento da técnica elemental da interpretación nos instrumentos musicais Escolares, a través dos seguintes exercicios: 1. Leer e interpretar só ou en grupo cos instrumentos, un repertorio vogal e instrumental, amosando comprensión ó texto e ó estilo. 2. Improvisar melodías ou acompañamentos utilizando os instrumentos Orff, o corpo ou a voz. 3. Analizar e dirixir obras musicais de conxunto instrumental Orff en diferentes niveis. 4. Realizar supostos didácticos utilizando a instrumentación de melodías dadas ou creadas polo mesmo alumno.	60%	TODAS
EXAME TEÓRICO	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico. Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación.	20%	TODAS
TRABALLO ESCRITO	Realización dun traballo individual ou colectivo (se hai mais alumnos en esta situación) previo acordo coa docente.	20%	TODAS

EXTRAORDINARIA

FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
EXAME ORAL PRÁCTICO	Deberáse demostrar o coñecemento da técnica elemental da interpretación nos instrumentos musicais Escolares, a través dos seguintes exercicios: 1. Leer e interpretar só ou en grupo cos instrumentos, un repertorio vogal e instrumental, amosando comprensión ó texto e ó estilo. 2. Improvisar melodías ou acompañamentos utilizando os instrumentos Orff, o corpo ou a voz. 3. Analizar e dirixir obras musicais de conxunto instrumental Orff en diferentes niveis. 4. Realizar supostos didácticos utilizando a instrumentación de melodías dadas ou creadas polo mesmo alumno.	60%	100%
EXAME TEÓRICO	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico. Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación.	20%	TODAS
TRABALLO ESCRITO	Realización dun traballo individual ou colectivo (se hai mais alumnos en esta situación) previo acordo coa docente.	20%	TODAS

ERASMUS

Os alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

Alcázar Aranda, A. J. - 88 temas para voz e instrumental Orff.
 Música impresa: materiais didácticos para a educación musical en primaria e secundaria. Mundimúsica Edicións. ISBN:EAN: L59AA01MU1MU Forestier, R. (1980).
 Espertar da arte. Introducción ao mundo sonoro. Barcelona: Médica e técnica.

Gaetzer, G./ Yepes, A. (1961): Introducción á práctica do Orff. Schulwerk. Barry. Bos Aires. Gaetzer, G.: Orff-Schulwerk. Música para nenos (5 cadernos). Editorial Ricordi.
 Hemsy, V. (1983). A improvisación musical. Bos Aires: Ricordi.
 Heymel, P. (1972): Viaxe a través do mundo. Os instrumentos Orff en conxunto. Ed. Ar tison. Barcelona. Orff, C.(1950-1954): Orff Schulwerk: Musik fur Zinder. Main
 Vivanco, Pepa: Exploremos el sonido. Ricordi. Biblioteca de Eufonía.
 R.Murray Schafer. Un nuevo paisaje sonoro. El rinoceronte en el aula. El compositor en el aula.

REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS

9. Observacións

A profesora informará con suficiente antelación das datas de entrega de todos os traballos/probas individuais e colectivos esixidos na guía didáctica.

Improvisación da Linguaxe Musical I-II										CÓDIGO				
1. Datos da disciplina														
MATERIA	Optativa						TITULACIÓN	Graduado/Titulado superior en Música						
ESPECIALIDADE	Pedagogía						ITINERARIO	Todos						
CARÁCTER	Optativa						TIPO DE CLASES	Colectiva						
DEPARTAMENTO	Pedagogía						COORDINADOR/A	Consultar táboa anexa						
N.º CUADRIMESTRE	2		H. lectivas/ semana		1		H. lectivas/ cuadrimestre		16		HORAS/ ECTS	30	ETCS totais da disciplina	6
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS	Galego/Español				
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS IDIOMAS*	FRANCÉS				
ETCS/ CUADRIMESTRES					3	3			OBSERVACIÓNS					
*Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Titores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.														
DOCENTES	Consultar táboa anexa													
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA	Desenvolvemento da capacidade de lectura, memorización, análise e da interpretación comprensiva. Desenvolvemento da escoita consciente e da capacidade de improvisar co fin de descubrir e comprender cada un dos elementos que integran a obra musical.													
COÑECEMENTOS/REQUISITOS	Requirese estar matriculado no curso correspondiente.													
2. Competencias														
Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)														
TRANSVERSAIS	T1, 2, 3, 6, 13, 16.													
XERAIS	X1, 2, 4, 7, 8, 13, 17, 22.													
ESPECIFICOS	EP2, 3.													
3. Obxectivos														
DESCRIPCIÓN										COMPETENCIAS				
1. Improvisar vocalmente estruturas melódicas, rítmicas, armónica e formais sobre esquemas dados.										Todas				
2. Posibilitar un desenvolvemento adecuado da percepción auditiva.										Todas				
3. Analizar e comprender os elementos dunha melodía e poder improvisar un acompañamento á mesma tanto se a melodía é interpretada por un instrumento alleo coma se e interpretada polo propio acompañante.										Todas				
4. Desenvolver a capacidade de analizar, cantar, leer e memorizar que permita realizar una improvisación consciente.										Todas				
5. Fomentar e facilitar a comprensión da linguaxe musical tonal, modal e atonal.										Todas				
4. Contidos														
TEMAS		DESCRITOR SUBTEMAS								SESIÓNS				
I	Repertorio	Cancións populares. Temas clásicos que inclúan os contidos específicos tanto melódicos, rítmicos e armónico- formais...								Todas				
II	Rítmico	Análise rítmico dos temas e cancións e desenvolvemento das estruturas rítmicas. Creación de motivos rítmicos en base a estruturas dadas. Audición rítmica.								Todas				
III	Entoación	Entoación dos exercicios derivados do material específico do repertorio. Creación de melodías en base a estruturas dadas. Audición melódica.								Todas				
IV	Forma	Estructuras formais. Audición formal.								Todas				
5. Planificación Docente														
TIPO DE ACTIVIDADE		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS				
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII					
Presenciais						16	16							
Non presenciais						74	74							
Total de horas cuadrimestrais						90	90							

6. Descriptores de Planificación

TIPO DE ACTIVIDADE	DESCRIPCIÓN DA METODOLOXÍA
Práctica individual e colectiva	Adestramento persoal do alumno de todas as ferramentas teórico-prácticas achegadas polo docente na aula. Comprenderá: Realización de exercicios técnicos-improvisatorios. Desenvolvemento de estruturas armónicas, rítmico-melódico e formais.

7. Avaliación

ORDINARIA			
CONTINUA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
FERRAMENTAS			
Exáme oral	Improvisación vocal e instrumental dunha ou varias pezas formando ou non parte do grupo.	50%	Todas
Exáme escrito	Análise formal, melódico, rítmico e armónico dunha peza musical como referente para una improvisación.	50%	Todas

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

ALTERNATIVA			
FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Exáme oral e escrito			

EXTRAORDINARIA			
FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Exáme oral e escrito			

ERASMUS			
Os alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			

Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS
Obras de diferentes estilos. Libros de linguaxe musical de editorial Enclave-creativa. Cancioneros populares.
REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS
Polifónicas:pequeños preludios de J.S.Bach. Estudios:piano e instrumentos .Obras clásicas y Románticas.

9. Observacións

A profesora informará con suficiente antelación das datas de entrega de todos os traballos/probas individuais e colectivos esixidos na guía didáctica.

Improvisación e acompañamento I-IV										CÓDIGO				
1. Datos da disciplina														
MATERIA	Formación Instrumental Complementaria								TITULACIÓN	GRADUADO/TITULADO SUPERIOR EN MÚSICA				
ESPECIALIDADE	Pedagogía								ITINERARIO	Pedagogía da linguaxe musical				
CARÁCTER	Obrigatoria específica								TIPO DE CLASES	Colectiva				
DEPARTAMENTO	Pedagogía								COORDINADOR/A	Mª JOSEFA TORRES ESTARQUE				
N.º CUADRIMESTRE	4		H. lectivas/ semana		1		H. lectivas/ cuadrimestre		16		HORAS/ ECTS	30	ETCS totais da disciplina	12
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS		Galego e español			
CUADRIMESTRES	I	I	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS IDIOMAS*		FRANCÉS			
ETCS/ CUADRIMESTRES					3	3	3	3	OBSERVACIÓNS					
*Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Tutores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.														
DOCENTES	Consulta táboa anexa													
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA	Desenvolvemento de capacidades que permitan a práctica da improvisación ao piano, a través do coñecemento dos elementos e procedementos construtivos. Traballo da lectura a primeira vista e a transposición. Principios básicos do acompañamento nos diferentes estilos e en diferentes formacións instrumentais. Improvisación a partir de diferentes elementos musicais (estructuras harmónico-formais, melódicas, rítmicas, etc.). Práctica do baixo cifrado. Consecución de ferramentas destinadas á súa aplicación no seu desenvolvemento profesional													
COÑECIMENTOS/REQUISITOS	Requírese estar matriculado no curso correspondente													
2. Competencias														
Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)														
TRANSVERSAIS	T1, T3, T7, T15													
XERAIS	X2, X7, X8, X17, X21, X22, X23													
ESPECÍFICAS	EP3, EP4													
3. Obxectivos														
DESCRIPCIÓN											COMPETENCIAS			
Adestrar as estruturas cognitivas, a sensibilidade auditiva e a destrezas técnicas necesarias para dominar as amplias posibilidades polifónicas do piano, desenvolver a creatividade musical e adquirir así unha progresiva autonomía como pianista. Desenvolver a creatividade e o gusto musical a partires do coñecemento e a practica de técnicas improvisatorias a solo ou en conxunto.											TODAS			
Realizar a análise harmónica ao teclado de obras para piano, reducindo a textura polifónica ao seu esquema estrutural básico.											TODAS			
Realizar ao piano progresións harmónicas tonais cifradas en diferentes sistemas, nas que se empreguen todas as funcións, todos os graos e os procesos cadenciais clásicos.											TODAS			
Adestrar a capacidade de acompañar unha melodía tonal, a través da análise dos seus elementos formais, rítmicos, melódicos e harmónicos e da improvisación de patróns rítmicos sobre a súa estrutura harmónica implícita.											TODAS			
Motivar ao alumno para que desenvolva as capacidades de observación, análise e investigación no estudo.											TODAS			
Leer e transportar con fluidez e comprensión os diferentes textos musicais acadando os diferentes estilos compositivos.											TODAS			
4. Contidos														
TEMAS			DESCRITOR SUBTEMAS									SESIÓNS		
I	Baixo cifrado		Modo maior e modo menor. Acordes tríadas e cuatrías. Acordes alterados. Notas de adorno. Notas pedais. Procesos cadenciais. Progresións harmónicas a catro voces a partires de un cifrado dado. Realización pianística de progresións harmónicas nas diferentes tonalidades mediante transposición.									4		
II	Improvisación		Improvisación rítmica, melódica e harmónica a partires dunha estrutura acórdica base e fórmulas de escritura. Improvisación melódica a partires de unha estrutura imitativa.									4		
III	Melodía acompañada		Análise estrutural. Selección do baixo e do cifrado. Selección de fórmulas de acompañamento. Realización a solo ou a dúo.									4		
IV	Lectura a vista e transposición		Lectura e transporte de diferentes textos musicais a través da análise de forma que favoreza a comprensión e a fluidez na lectura.									4		

5. Planificación Docente									
TIPO DE ACTIVIDADE	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Presenciais					16	16	16	16	
Non presenciais					74	74	74	74	
Total de horas cuadrimestrais					90	90	90	90	

6. Descriptores de Planificación									
TIPO DE ACTIVIDADE	DESCRIPCIÓN DA METODOLOXÍA								
Práctica individual	Adestramento persoal do alumno de todas as ferramentas e técnicas de lectura a vista e trasposición e de práctica harmónicas e improvisatoria ao piano, achegadas polo docente na aula. Comprenderá a análise do material sobre a que se traballará nas clases. Preparación e adestramento dos recursos cognitivos, técnicos e interpretativos necesarios para a practica harmónica, a repentización e trasposición e a improvisación ao piano.								
Práctica de aula	Desenvolvemento dos 4 temas da materia en clases colectivas e co o apoio do docente a nivel expositivo e interpretativo. As clases terán un compoñente principal de práctica ao piano tanto das técnicas expostas durante as sesións como do traballo individual encomendado ao alumno polo docente cada semana.								

7. Avaliación

ORDINARIA			
CONTINUA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
FERRAMENTAS			
Traballo persoal	Amosar na aula unha capacidade de aprendizaxe progresiva como resultado da optimización do rendemento da práctica individual.	50%	todas
Exame	Realizar con corrección os exercicios correspondentes a cada tema.	50%	todas

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

ALTERNATIVA			
FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Exame			

EXTRAORDINARIA			
FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Exame			

ERASMUS

Os alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS
Improvisación y acompañamiento. Enclave creativa Funciones estructurales de la armonía. Arnold schoenberg. Ejercicios de acompañamiento. Manuel Oltra Armonía. Walter Piston Reducción armónica de diferentes estilos musicales.

REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS

9. Observacións

A profesora informará con suficiente antelación das datas de entrega de todos os traballos individuais e colectivos esixidos na guía didáctica.

INSTITUCIÓNS EDUCATIVAS										CÓDIGO		
1. Datos da disciplina												
MATERIA	ORGANIZACIÓ N EDUCATIVA						TITULACIÓN	GRADUADO / TITULADO SUPERIOR EN MÚSICA				
ESPECIALIDADE	PEDAGOXÍA						ITINERARIO	PEDAGOXÍA DA LINGUAXE MUSICAL				
CARÁCTER	C) OBRIGATOR IA ESPECÍFICA						TIPO DE CLASES	COLECTIVA				
DEPARTAMENTO	PEDAGOXÍA						COORDINADOR/A	Consultar táboa anexa				
N.º CUADRIMESTRE	1	H. lectivas/ semana		2	H. lectivas/ cuadrimestre		32	HORAS/ ECTS	30	ETCS totais da disciplina	3	
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS	Galego / Español		
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS IDIOMAS*	INGLÉS		
ETCS/ CUADRIMESTRES								3	OBSERVACIÓNS			
*Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Titores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.												
DOCENTES	NOME e 1.º APELIDO			Email/TEL/WEB			NOME E 1.º APELIDO			Email/TEL/WEB		
	Nieves Salguero Núñez			nievessalguero@gmail.com								
	Ver o horario de titorías nos anexos											
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA			As organizacións e centros educativos.-Estructuras educativas dos diferentes niveis con incidencia nos de ensinanzas artísticas. Teorías da desescolarización. Tradición e presente nas organizacións escolares. Lexislación. Organización e desenvolvemento de institucións educativas. Mellora e acción educativa. Xestión da convivencia. Avaliación de centros.									
COÑECEMENTOS/REQUISITOS			Requírese estar matriculado no curso correspondente.									
2. Competencias												
Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)												
TRANSVERSAIS	T1, T2, T12, T15											
XERAI	X16											
ESPECÍFICAS	EP1, EP6, EP7											
3. Obxectivos												
DESCRIPCIÓN								COMPETENCIAS				
1- Coñecer as principais teorías sobre a educación e as institucións educativas actuais, así como os seus precedentes históricos.								TODAS				
2- Coñecer e valorar os modelos para a organización e xestión dos centros educativos.												
3- Valorar os mecanismos de control e avaliación que se empregan nos centros educativos para mellorar a calidade educativa.												
4- Coñecer e utilizar a lexislación que regula a organización dos centros educativos no estado e na autonomía, así como no ensino xeral e mais nas ensinanzas artísticas.												
5- Elaborar unha estrutura conceptual propia arredor do feito educativo e as institucións educativas contemporáneas.												
4. Contidos												
TEMAS			DESCRITOR TEMAS						SESIÓNS			
I	Teorías Educativas contemporáneas		As primeiras teorías da modernidade: Rousseau, Pestalozzi e Herbart. Experimentalismo e cientifismo: Dewey, Escola nova. Teorías antiautoritarias: Sumerhill, Rogers, Ferrer guardia. Teorías da desescolarización: Illich, Reimer, Goodman, Holt. Teorías marxistas: Makarenko, Blonskii, Suchodolski; A reprodución de Bourdieu y Passeron. Teorías personalistas: Mounier, Paulo Freire.						4			
II	Estructuras Educativas en España e Europa. Lexislación.		Evolución das estruturas educativas formais e non formais na educación xeral dende 1976. Balance e perspectivas da educación musical en España. Lexislación actual. Organismos educativos europeos intergubernamentais e non gubernamentais. Programas educativos europeos: Erasmus.						4			
III	Os centros educativos como organizacións		Organización escolar. Teorías sobre organización. Síntese da evolución histórica e contidos da escola e da organización escolar. Paradigmas da organización dos centros escolares. Incidencia da lexislación na organización						4			

		escolar .	
IV	Organización e xestión dos centros educativos.	Os órganos de goberno e de coordinación docente: Equipo directivo, claustro de profesores e CCP. A Función directiva. Xestión participativa e democrática. Documentos institucionais: Os proxectos educativo e curricular do centro e o Regulamento de réxime interno. Supervisión e avaliación de centros e programas. Innovación educativa para a mellora da calidade na educación. Agrupamento dos alumnos. O tempo e o espazo escolar. Xestión da convivencia. Avaliación dos centros como instrumento de mellora.	4

5. Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Presenciais	CLASES TEÓRICO-PRÁCTICAS, TUTORÍAS, EXAME								34	
Non presenciais	TRABALLO PERSOAL INDIVIDUAL/COLABORATIVO								56	
Total de horas cuadrimestrais									90	

6. Descriptores de Planificación

TIPO DE ACTIVIDADE	DESCRIPCIÓN DA METODOLOXÍA
CLASES TEÓRICAS	Presentación por parte da profesora dos marcos teóricos que axuden ó alumnado a comprender os contidos da materia
CLASES PRÁCTICAS	Participación activa do alumnado, expoñendo ideas propias e debatindo con actitude de consenso.
TRABALLO PERSOAL	Aplicación dos coñecementos adquiridos á comprensión dos textos, á elaboración da información e á composición escrita dos temas a partires da información facilitada ou obtida na Internet.
TRABALLOS COLABORATIVOS	Elaboración dun traballo de investigación sobre a Educación musical superior en España e as súas perspectivas.

7. Avaliación

ORDINARIA			
CONTINUA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
ASISTENCIA	Participación activa, capacidade de síntese, de expresar e relacionar as ideas.	20%	TODAS
TRABALLO PERSOAL	Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación nas datas requeridas.	20%	
TRABALLO COLABORATIVO	Organización, calidade e orixinalidade do traballo. Colaboración axeitada dentro do grupo.	20%	
EXPOSICIÓNS ORAIS	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.	20%	
EXAME ESCRITO	Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación	20%	
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.			
ALTERNATIVA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
TRABALLO PERSOAL	Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación dos traballos e resumos de todos os temas. Ver as observacións no apartado 9.	20%	TODAS
TRABALLO COLABORATIVO	Organización, calidade e orixinalidade do traballo. Colaboración axeitada dentro do grupo. Imprescindible o traballo en colaboración co grupo de compañeiros.	20%	
EXPOSICIÓNS ORAIS	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.	20%	
EXAME ESCRITO	Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación. Este exame inclúe todos os temas do cuadrimestre (Apartado 4 de contidos).	40%	
EXTRAORDINARIA			
	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
TRABALLO PERSOAL	Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación dos traballos e resumos de todos os temas. Ver as observacións no apartado 9.	20%	TODAS
TRABALLO COLABORATIVO	Organización, calidade e orixinalidade do traballo. Colaboración axeitada dentro do grupo. Imprescindible o traballo en colaboración co grupo de compañeiros.	20%	
EXPOSICIÓNS ORAIS	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.	20%	

EXAME ESCRITO	Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación. Este exame inclúe todos os temas do cuadrimestre (Apartado 4 de contidos).	40%	
ERASMUS			
Os alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			
8. Bibliografía, materiais e documentos			
REFERENCIAS BÁSICAS			
Colom et al: Teorías e institucións contemporáneas de la educación. Ariel. Barcelona 2008 Santamaría, R.M. e Navarro, A. (2012): Organización y planificación escolar. Síntesis.			
REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS			
Ander-Egg, E. (1996): La planificación educativa. Magisterio del Río de la Plata Consello escolar de Galicia (2007): Informe. A participación da comunidade educativa na mellora da calidade do ensino. Santiago de Compostela. Dewey, J., 1946, Democracia y educación, Buenos Aires, Losada. Escolano, A. (2002) La educación en la España contemporánea. Biblioteca nueva Gimeno Sacristán, J. e Pérez Gómez, A. (1992): Comprender y transformar la enseñanza. Madrid, Morata. Medina Rubio et al: Teoría de la educación. Uned. Madrid 2001 Ossembach, G. (coord.) (2011) Corrientes e institucións educativas contemporáneas. Uned Savater, Fernando, 1997, El valor de educar, Barcelona, Ariel			
9. Observacións			
A profesora informará con suficiente antelación das datas de entrega de todos os traballos/probas individuais e colectivos esixidos na guía didáctica.			

INVESTIGACIÓN EDUCATIVA										CÓDIGO				
1. Datos da disciplina														
MATERIA		ORGANIZACIÓN EDUCATIVA						TITULACIÓN		TITULADO SUPERIOR EN MÚSICA				
ESPECIALIDADE		PEDAGOGÍA XERAL E DA LINGUAXE MUSICAL						ITINERARIO		PEDAGOGÍA XERAL E DA LINGUAXE MUSICAL				
CARÁCTER		C) OBRIGATORIA ESPECÍFICA						TIPO DE CLASES		COLECTIVAS				
DEPARTAMENTO		PEDAGOGÍA						COORDINADOR/A		Consultar táboa anexa				
N.º CUADRIMESTRES		1	H. lectivas/ semana		1	H. lectivas/ cuadrimestre		16		HORAS/ ECTS		90	ETCS totais da disciplina	3
CURSOS		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS		ESPAÑOL/GALEGO		
CUADRIMESTRES		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS IDIOMAS*		INGLÉS		
ETCS/ CUADRIMESTRES								3		OBSERVACIÓNS				
*Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Tutores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.														
DOCENTES		Consultar táboa anexa												
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA			Paradigmas de investigación en educación. Proceso xeral: deseño e desenvolvemento da investigación. Problemas, fontes, hipótese. Análise, interpretación e informe. Investigación cuantitativa: experimental, correlacional e descritiva. Investigación cualitativa: etnografía, estudo de casos. Investigación acción. Estadística. Análise de datos. Deseño dunha investigación											
COÑECIMENTOS/REQUISITOS			Requírese estar matriculado no curso correspondente.											
2. Competencias														
Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)														
TRANSVERSAIS		T1, T2, T3, T4, T8, T12, T14, T15												
XERAIS		X10, X13, X18, X24, X25												
ESPECÍFICAS		EP7, EP10												
3. Obxectivos														
DESCRIPCIÓN											COMPETENCIAS			
1. Coñecer os principais paradigmas de investigación educativa e familiarizarse coa súa terminoloxía e técnicas metodolóxicas											TODAS			
2. Desenvolver unha práctica crítica e reflexiva baseada en teorías e conceptos científicos.														
3. Revisar investigacións feitas no campo do ensino xeral e do ensino musical para analizar os seus resultados e a metodoloxía empregada.														
4. Reflexionar sobre as ideas propias sobre o traballo científico-investigativo para actualizalas de acordo á epistemoloxía e metodoloxía da investigación educativa.														
5. Comezar o deseño de actividades de investigación educativa, individualmente ou en grupo para a adquisición das habilidades precisas que lle permitan afrontar a elaboración do seu traballo fin de carreira.														
4. Contidos														
TEMAS			DESCRITOR SUBTEMAS								SESIÓNS			
I	A INVESTIGACIÓN EDUCATIVA		Orixe e desenvolvemento. A investigación educativa en España. Asociacións europeas de investigación educativa. Paradigmas en posicións entre eles. Tendencias, Metodoloxías, Métodos e Técnicas na i. e. Os códigos éticos.								2			
II	O TRABALLO FIN DE ESTUDIOS		O proceso de investigación: Proxecto e comezo da elaboración do traballo fin de grao: Perspectiva xeral. Os problemas. O marco teórico. Elección do método. O deseño da investigación.								3			
III	METODOLOXÍA CUANTITATIVA		Características xerais da investigación experimental. Formulación de hipótese. Colleita e análise de datos. Elaboración das conclusións. Limitacións das investigacións experimentais.								3			
IV	METODOLOXÍA CUALITATIVA		Características xerais da investigación cualitativa. Deseño e rigor científico na metodoloxía cualitativa. Métodos orientados á comprensión: etnografía, etnometodoloxía, estudo de casos, estudos fenomenolóxicos, investigación narrativa-biográfica. Estratexias de colleita e análise da información: observación participante, entrevista e as súas modalidades, grupos de discusión, documentos persoais, historias de vida, análise documental. Rexistro da información. Análise dos datos. Elaboración do informe da investigación.								4			

V	INVESTIGACIÓN-ACCIÓN	A investigación na aula: os profesores como investigadores. Dilema entre teoría e práctica. A natureza da acción educativa e a súa relación co coñecemento educativo. Características fundamentais da investigación-acción. Actividades da investigación-acción. Estructuración do plan xeral. Desenvolvemento das etapas. Aplicación. Colleita de probas. Triangulación. Organización e elaboración de informes.	4
---	----------------------	---	---

5. Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Presenciais	CLASES TEÓRICO-PRÁCTICAS TUTORÍAS, EXAME							18		
Non presenciais	TRABALLO PERSOAL INDIVIDUAL/COLABOR							72		
Total de horas cuadrimestrais								90		

6. Descriptores de Planificación

TIPO DE ACTIVIDADE	DESCRIPCIÓN DA METODOLOXÍA
CLASES TEÓRICAS	Presentación por parte da profesora dos marcos teóricos que axuden ó alumnado a comprender os contidos da materia
CLASES PRÁCTICAS	Participación activa do alumnado, expoñendo ideas propias e debatindo con actitude de consenso.
TRABALLO PERSOAL	Aplicación dos coñecementos adquiridos á comprensión dos textos, á elaboración da información e ás buscas na Internet e análise de traballos de investigación educativa. Elaboración do ante-proxecto e deseño da investigación para o traballo fin de estudos.

7. Avaliación

ORDINARIA

CONTINUA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
ASISTENCIA	Participación activa, capacidade de síntese, de expresar e relacionar as ideas.	10%	TODAS
TRABALLO PERSOAL	Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación nas datas requeridas.	20%	
EXPOSICIÓNS ORAIS	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.	40%	
EXAME ESCRITO	Integración e apropiación das ideas adquiridas, correcta redacción e presentación.	30%	

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

ALTERNATIVA

ALTERNATIVA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
TRABALLO PERSOAL	Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación nas datas requeridas.	25%	TODAS
EXPOSICIÓNS ORAIS	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico	25%	
EXAME ESCRITO	Integración e apropiación das ideas adquiridas, correcta redacción e presentación.	50%	

EXTRAORDINARIA

	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
TRABALLO PERSOAL	Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación nas datas requeridas.	25%	TODAS
EXPOSICIÓNS ORAIS	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico	25%	
EXAME ESCRITO	Integración e apropiación das ideas adquiridas, correcta redacción e presentación.	50%	

ERASMUS

Os alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

Bisquerra Alsina, R. (coord) (2009) Metodología de la investigación educativa. La muralla
Ferrer, V., Carmona, M. y Soria, V. (Eds.) (2013): El trabajo de fin de grado. Mc Graw Hill.

REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS

Albert, M.J. (2007): La investigación educativa. Claves teóricas. Mc Graw Hill
Carreras, A. (coord) (1994): Guía práctica para la elaboración de un trabajo científico. CITAPE S.L., Bilbao
Clanchy, J. y Ballard, B. (2000): Cómo se hace un trabajo académico. Guía práctica para estudiantes universitarios. Prensas universitarias de Zaragoza.
Eisner, E. W. (2011): El ojo ilustrado. Indagación cualitativa y mejora de la práctica educativa. Paidós educador
Elliot, J. (2005): El cambio educativo desde la investigación-acción. Morata
Elliot, J. (2010): La investigación-acción en educación. Morata
Eufonia nº 38 (2006): Investigar en la educación musical: De la teoría a la práctica
Goetz, J.P. y Le Compte, M.D. (1988) Etnografía y diseño cualitativo en investigación educativa. Morata
Imbernón, F. (coord) (2002): La investigación educativa como herramienta de formación del profesorado. Morata
Martínez, M. (2006): Ciencia y arte en la metodología cualitativa
Senra, M. (2000): El trabajo de investigación en educación (Orientaciones prácticas). Sanz y Torres. Madrid
Sevillano, M.L., Pascual, M.A. y Bartolomé, D. (2007): Investigar para innovar en enseñanza. Pearson Prentice Hall.
Stake, R.E. (2010): Investigación con estudio de casos. Morata
Stenhouse, L. (2007): La investigación como base de la enseñanza. Morata

9. Observacións

A profesora informará con suficiente antelación das datas de entrega de todos os traballos/probas individuais e colectivos esixidos na guía didáctica.

PEDAGOXÍA MUSICAL										CÓDIGO		
1. Datos da disciplina												
MATERIA	FUNDAMENTOS DE PEDAGOXÍA								TITULACIÓN	TITULADO SUPERIOR DE MÚSICA		
ESPECIALIDADE	PEDAGOXÍA								ITINERARIO	XERAL E DA LINGUAXE MUSICAL		
CARÁCTER	C) OBRIGATORIA ESPECÍFICA								TIPO DE CLASE	COLECTIVA		
DEPARTAMENTO	PEDAGOXÍA								COORDINADOR/A	Consultar táboa anexa		
N.º CUADRIMESTRES	1	H. lectivas/ semana			4	H. lectivas/ cuadrimestre		64	HORAS/ ECTS	30	ETCS totais disciplina	6
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS	GALEGO/ESPAÑOL		
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS IDIOMAS*	INGLÉS/ FRANCÉS		
ETCS/ CUADRIMESTRES					6				OBSERVACIÓNS			
*Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Titores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.												
DOCENTES	Consultar táboa anexa											
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA	Bases psicolóxicas da educación musical. O desenvolvemento das capacidades musicais: sensibilización, percepción, memoria e pensamento musical. Principios fundamentais das distintas metodoloxías e correntes pedagóxicas en educación musical. Métodos precursores. Métodos activos. Métodos instrumentais. Métodos creativos. Novas perspectivas e paradigmas.											
COÑECEMENTOS/REQUISITOS	Requírese estar matriculado no curso correspondente.											
2. Competencias												
Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)												
TRANSVERSAIS	T 1, T2, T8, T15, T16											
XERAIS	X1, X2, X3, X10, X13, X18, X19											
ESPECÍFICAS	EP1, EP5, EP6											
3. Obxectivos												
DESCRIPCIÓN										COMPETENCIAS		
1. Coñecer, analizar e experimentar os métodos mais destacados de Pedagogía musical do século XX, os seus fundamentos pedagóxicos, metodolóxicos, didácticos e de recursos así como as novas orientacións do ensino-aprendizaxe da música.										TODAS		
2. Comprender e valorar a percepción musical e a imitación como forma imprescindible de coñecemento musical para a creación do "mundo sonoro interno" e memoria musical propios de cada persoa.												
3. Comprender e valorar o papel da creatividade como parte fundamental da metodoloxía do ensino da música a fin de desenvolvela como capacidade xeral humana e, en particular, propia das linguaxes.												
4. Afondar nos aspectos fundamentais da educación musical e valorar a súa importancia como medio do desenvolvemento integral das persoas dende as idades mais tempranas.												
5. Ser consciente da necesidade de vivir as experiencias musicais de xeito sensorial e afectivo para integralas e interiorizalas antes de ser capaz de intelectualizalas.												
4. Contidos												
TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS										SESIÓNS	
TEMA I A PEDAGOXÍA MUSICAL	Concepto de Pedagogía musical. Campos da Pedagogía musical. A Pedagogía musical e a súa relación con outras disciplinas da música. A transformación educativa. O ensino musical na actualidade. Problemática actual e perspectivas para o século XXI.										8	
TEMA II A INICIACIÓN MUSICAL	Bases psicolóxicas da educación musical. Os esquemas. As diferentes concencias en educación musical. O desenvolvemento das capacidades musicais: mundo sonoro interno, memoria e creatividade, audición interior, o pensamento musical. O valor formativo da música.										8	
TEMA III OS MÉTODOS DE PEDAGOXÍA MUSICAL	Fundamentos pedagóxicos, metodolóxicos e didácticos dos métodos de ensino da música que xurdiron no século XX. Integración dos diferentes métodos na didáctica.										8	
TEMA IV O ENSINO MUSICAL EN ESPAÑA	A música no ensino xeral español: estudos de primaria e secundaria. O ensino profesional da música nos graos elemental, medio e superior.										8	

5. Planificación Docente										
TIPO DE ACTIVIDADE		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Presenciais	CLASES TEÓRICO- PRÁCT. TUTORÍAS, EXAME					66				
Non presenciais	TRABALLO PERSOAL INDIVIDUAL/COLABOR					114				
Total de horas cuadrimestrais						180				
6. Descriptores de Planificación										
TIPO DE ACTIVIDADE		DESCRIPCIÓN DA METODOLOXÍA								
CLASES TEÓRICAS		Presentación por parte da profesora dos marcos teóricos que axuden ó alumnado a comprender os contidos da materia								
CLASES PRÁCTICAS		Participación activa do alumnado, expoñendo ideas propias e debatindo con actitude de consenso.								
TRABALLO PERSOAL		Aplicación dos coñecementos adquiridos á comprensión dos textos e á elaboración da información.								
TRABALLO COLABORATIVO		Elaboración dun traballo de investigación sobre os métodos de Pedagogía musical, a súa cronoloxía e as características metodolóxicas, didácticas e de recursos dos mais sobresaíntes.								
7. Avaliación										
ORDINARIA										
CONTINUA		CRITERIOS					PONDERACIÓN		COMPETENCIAS AVALIADAS	
ASISTENCIA		Participación activa, capacidade de síntese, de expresar e relacionar as ideas.					10%		TODAS	
TRABALLO PERSOAL		Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación nas datas requeridas.					20%			
EXPOSICIÓNS ORAIS		Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.					40%			
EXAME ESCRITO		Integración e apropiación das ideas adquiridas, correcta redacción e presentación.					30%			
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.										
ALTERNATIVA		CRITERIOS					PONDERACIÓN		COMPETENCIAS AVALIADAS	
TRABALLO PERSOAL		Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación nas datas requeridas. Os alumnos realizarán un traballo individual ou grupal onde se terá en conta a organización, calidade, orixinalidade e temporalización adecuada da realización e exposición do mesmo.					25%		TODAS	
EXPOSICIÓNS ORAIS		Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.					25%			
EXAME ESCRITO		Integración e apropiación das ideas adquiridas, correcta redacción e presentación.					50%			
EXTRAORDINARIA										
		CRITERIOS					PONDERACIÓN		COMPETENCIAS AVALIADAS	
TRABALLO PERSOAL		Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación nas datas requeridas. Os alumnos realizarán un traballo individual ou grupal onde se terá en conta a organización, calidade, orixinalidade e temporalización adecuada da realización e exposición do mesmo.					25%		TODAS	
EXPOSICIÓNS ORAIS		Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico					25%			
EXAME ESCRITO		Integración e apropiación das ideas adquiridas, correcta redacción e presentación.					50%			
ERASMUS										
Os alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.										
Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.										

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

Willems, E: El valor humano de la educación musical. Paidós Barcelona 1981
Willems, E: Las bases psicológicas de la educación musical. Eudeba. B. Aires 1984
Hemsey, V.: Fundamentos, materiales y técnicas de la educación musical. Ricordi Buenos aires 1977
Hemsey, V: Pedagogía musical: dos décadas de pensamiento y acción. Educativa. Lumen. B. Aires 2002

REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS

Bentley, A: La aptitud musical de los niños.	Manuveau, G: Música y educación
Díaz, M.: Introducción a la investigación en educación musical. Enclave creativa. Madrid	Pascual, P: Educación musical en primaria.
Hemsey, V: La improvisación musical. Violeta Hemsey. Ricordi americ. 1983	Tafuri, J: ¿Se nace musical? Graó. Barcelona
Hemsey, V: Pedagogía musical: dos décadas de pensamiento y acción Educativa. Lumen, 2002	Vigotsky, L.S: La imaginación y el arte en la infancia. Akal. Madrid 2007
Luria, Leontiev y Vigotsky: Psicología y pedagogía. Akal. Madrid 2007	Aronoff, F: La música y el niño pequeño. Ricordi. B. Aires 1974
	Willems, E: El oído musical. Paidós. Barcelona 1985
	Willems, E: El ritmo musical. Eudeba. B. Aires 1993

REFERENCIAS ESPECÍFICAS SOBRE OS MÉTODOS DE PEDAGOXÍA MUSICAL

Allorto, R: La moderna didáctica de la educación musical en Europa.	Pascual, P. M. - Didáctica de la música. Metodologías pedagógico-musicales. Páginas 97 a 228.
Bachmann, Marie Laure - La rítmica J. Dalcroze.	Orff, C. - Música para niños. Orff schulwerk.
Graetzer y Yepes - Introducción a la práctica del Orff-Schulwerk.	Pascual, P. M. - Didáctica de la música. Metodologías pedagógico-musicales. Páginas 97 a 228.
Hegyí, Erzsébet - Método Kodaly de Solfeo I.	Rodríguez, Iramar - La rítmica J. Dalcroze.
Hemsey, V. - La educación musical en el siglo XX (artículo)	Rodríguez, Iramar - Objetivos y finalidades de la rítmica Dalcroze.
L. de Arenosa, E. - Apuntes sobre Didáctica de la música.	Sandor, F. - La educación musical en Hungría según el método Kodaly.
Ördög, László - La educación musical según el método Kodaly.	Szóny, E: -La educación musical en Hungría a través del método Kodály
Orff, C. - Música para niños. Orff schulwerk.	Vanderspar, Elisabeth - Manual J. Dalcroze.

9. Observacións

A profesora informará con suficiente antelación das datas de entrega de todos os traballos/probas individuais e colectivos esixidos na guía didáctica.

PSICOPEDAGOXÍA										CÓDIGO				
1. Datos da disciplina														
MATERIA		FUNDAMENTOS DE PEDAGOXÍA						TITULACIÓN		TITULADO SUPERIOR DE MÚSICA				
ESPECIALIDADE		PEDAGOXÍA						ITINERARIO		XERAL E DA LINGUAXE MUSICAL				
CARÁCTER		C) OBRIGATORIA ESPECÍFICA						TIPO DE CLASE		COLECTIVA				
DEPARTAMENTO		PEDAGOXÍA						COORDINADOR/A		Consultar táboa anexa				
N.º CUADRIMESTRES		1	H. lectivas/ semana		4	H. lectivas/ cuadrimestre		64		HORAS/ ECTS		30	ETCS totais disciplina	6
CURSOS		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS		GALEGO/ESPAÑOL		
CUADRIMESTRES		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS IDIOMAS*		INGLÉS/FRANCÉS		
ETCS/ CUADRIMESTRES					6					OBSERVACIÓNS				
*Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Titores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.														
DOCENTES		Consultar táboa anexa												
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA		Fundamentos de psicoloxía evolutiva. Teorías da aprendizaxe. Estilos de ensinanza-aprendizaxe. Motivación. Metacognición. O desenvolvemento da competencia emocional. Ensinanza para o aprendizaxe de coñecementos, a autorregulación, a creatividade e a tolerancia.												
COÑECEMENTOS/REQUISITOS		Requírese estar matriculado no curso correspondente.												
2. Competencias														
Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)														
TRANSVERSAIS		T1, T2, T3, T8, T15												
XERAIS		X18, X24, X25												
ESPECÍFICAS		EP1, EP5, EP9												
3. Obxectivos														
DESCRIPCIÓN										COMPETENCIAS				
1. Coñecer as teorías sobre Psicoloxía evolutiva nos aspectos cognitivo, comunicativo, social, psicomotor e emocional.										TODAS				
2. Acadar unha comprensión global do proceso ensino-aprendizaxe desde a perspectiva psicolóxica que proporcione os fundamentos e principios onde basear a práctica educativa.														
3. Analizar e comprender os procesos psicolóxicos que permiten a consecución da aprendizaxe no contexto das teorías cognitivo-constructivas e do procesamento da información.														
4. Comprender a importancia da interacción social no desenvolvemento cognitivo así como a relación entre éste e a aprendizaxe.														
5. Coñecer, analizar e aplicar os fundamentos psicolóxicos da aptitude e da aprendizaxe musical nas prácticas educativas.														
4. Contidos														
TEMAS		DESCRITOR SUBTEMAS								SESIÓNS				
TEMA I PSICOLOXÍA EVOLUTIVA 1		O desenvolvemento da intelixencia. A teoría psicoxenética de Piaget. Etapas do desenvolvemento								8				
TEMA II PSICOLOXÍA EVOLUTIVA 2		Evolución das capacidades musicais. Intelixencia e aptitudes. Intelixencia e creatividade. Gardner e as intelixencias múltiples. Intelixencia emocional.								8				
TEMA III APRENDIZAXE 1		Conductismo e constructivismo. Teorías da aprendizaxe. Teorías mediacionais. Piaget e a aprendizaxe constructiva. Ausubel e a aprendizaxe significativa.								6				
TEMA IV APRENDIZAXE 2		Vigotsky e a aprendizaxe social. Bruner e o desenvolvemento dos procesos de representación. Teoría do procesamento da información.								5				
TEMA V PROCESOS PSICOLÓXICOS ESTRATEGIAS COGNITIVAS		Motivación. Atención. Memoria. Linguaxe. Pensamento. Estratexias cognitivas e metacognitivas. Estilos de aprendizaxe. Integración dos coñecementos.								5				

5. Planificación Docente										
TIPO DE ACTIVIDADE		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Presenciais	CLASES TEÓRICO- PRÁCT. TUTORÍAS, EXAME				66					
Non presenciais	TRABALLO PERSOAL INDIVIDUAL/COLABOR				114					
Total de horas cuadrimestrais					180					
6. Descriptores de Planificación										
TIPO DE ACTIVIDADE		DESCRIPCIÓN DA METODOLOXÍA								
CLASES TEÓRICAS		Presentación por parte da profesora dos marcos teóricos que axuden ó alumnado a comprender os contidos da materia								
CLASES PRÁCTICAS		Participación activa do alumnado, expoñendo ideas propias e debatindo con actitude de consenso.								
TRABALLO PERSOAL		Aplicación dos coñecementos adquiridos á comprensión dos textos e á elaboración da información.								
TRABALLO COLABORATIVO		Elaboración do traballo de investigación sobre un tema propio da materia.								
7. Avaliación										
ORDINARIA										
CONTINUA		CRITERIOS					PONDERACIÓN		COMPETENCIAS AVALIADAS	
ASISTENCIA		Participación activa, capacidade de síntese, de expresar e relacionar as ideas.					20%		TODAS	
TRABALLO PERSOAL		Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación nas datas requeridas.					20%			
TRABALLO COLABORATIVO		Organización, calidade e orixinalidade do traballo. Colaboración axeitada dentro do grupo.					20%			
EXPOSICIÓNS ORAIS		Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.					20%			
EXAME ESCRITO		Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación					20%			
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.										
ALTERNATIVA		CRITERIOS					PONDERACIÓN		COMPETENCIAS AVALIADAS	
TRABALLO PERSOAL		Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación dos traballos e resumos de todos os temas. Ver as observacións no apartado 9.					20%		TODAS	
TRABALLO COLABORATIVO		Organización, calidade e orixinalidade do traballo. Colaboración axeitada dentro do grupo. Imprescindible o traballo en colaboración co grupo de compañeiros.					20%			
EXPOSICIÓNS ORAIS		Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.					20%			
EXAME ESCRITO		Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación. Este exame inclúe todos os temas do cuadrimestre (Apartado 4 de contidos).					40%			
EXTRAORDINARIA										
		CRITERIOS					PONDERACIÓN		COMPETENCIAS AVALIADAS	
TRABALLO PERSOAL		Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación dos traballos e resumos de todos os temas. Ver as observacións no apartado 9.					20%		TODAS	
TRABALLO COLABORATIVO		Organización, calidade e orixinalidade do traballo. Colaboración axeitada dentro do grupo. Imprescindible o traballo en colaboración co grupo de compañeiros.					20%			
EXPOSICIÓNS ORAIS		Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.					20%			
EXAME ESCRITO		Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación. Este exame inclúe todos os temas do cuadrimestre (Apartado 4 de contidos).					40%			
ERASMUS										
Os alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.										

Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

Piaget-Jean: Seis estudos de Psicología. Labor Barcelona 1992
Domenech Betoret, F. Psicología de la educación e instrucción. Univ. Jaume I 2007

REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS

Bruner, J. S: Desarrollo cognitivo y educación. Morata. Madrid 2004
Flavell, J: El desarrollo cognitivo. Visor. Madrid 2000
Bruner, J.S: Acción, pensamiento y lenguaje. Alianza. Madrid 2007
Gardner, H: Estructuras de la mente. La teoría de las inteligencias múltiples. Fondo de cultura económica. México 2004 Glez-
Pienda (coord.): Manual de Psicología de la educación. Pirámide Madrid 2008
Bruner, J.S: El proceso mental en el aprendizaje. Narcea. Madrid 2001
Santiago, J. et alt: Procesos psicológicos básicos. Mc Grow Hill. Madrid
Luria, Leontiev, Vigotsky: Psicología y Pedagogía. Akal Madrid 2007
Pozo, J.L: Teorías cognitivas del aprendizaje. Morata. Madrid 1999
Hargreaves, D: Música y desarrollo psicológico. Graó. Barcelona 2002

9. Observacións

A profesora informará con suficiente antelación das datas de entrega de todos os traballos/probas individuais e colectivos esixidos na guía didáctica.

Planificación de aula e dinámicas educativas										CÓDIGO		
1. Datos da disciplina												
MATERIA	ORGANIZACIÓN EDUCATIVA							TITULACIÓN	GRADUADO / TITULADO SUPERIOR EN MÚSICA			
ESPECIALIDADE	PEDAGOXÍA							ITINERARIO	PEDAGOXÍA DA LINGUAXE MUSICAL			
CARÁCTER	C) OBRIATORIA ESPECÍFICA							TIPO DE CLASES	COLECTIVA			
DEPARTAMENTO	PEDAGOXÍA							COORDINADOR/A	Consultar táboa anexa			
N.º CUADRIMESTRE	1	H. lectivas/ semana		2	H. lectivas/ cuadrimestre		32	HORAS/ ECTS	30	ETCS totais da disciplina	3	
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS	Galego / Español		
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS IDIOMAS*	INGLÉS/FRANCÉS		
ETCS/ CUADRIMESTRES								3	OBSERVACIÓNS			
*Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Tutores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.												
DOCENTES	Consultar táboa anexa											
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA	Modelos e técnicas pedagóxicas derivados dos principios da educación. A comunicación e a interacción didáctica. A globalización e a individualización do ensino. Os modelos socializados. Novas tecnoloxías e medios de comunicación. Organización e xestión do aula. Estratexias de ensino.											
COÑECEMENTOS/REQUISITOS	Requírese estar matriculado no curso correspondente.											
2. Competencias												
Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)												
TRANSVERSAIS	T1, T3, T4, T8, T14, T15, T16, T17											
XERAIS	X5, X17, X19, X27											
ESPECÍFICAS	EP1, EP2, EP5, EP8, EP9											
3. Obxectivos												
DESCRIPCIÓN										COMPETENCIAS		
1. Proporcionar as ferramentas e os coñecementos precisos que permitan ós estudantes facer un uso eficaz da planificación educativa e da interacción didáctica para achegarse a prácticas educativas de calidade que favorezan no posible as habilidades de comunicación e creación do clima social axeitado.										TODAS		
2. Valorar a planificación, tanto individual como en grupo, como instrumento de cambio e innovación no ensino, capacitando ó alumnado para o análise, deseño, elaboración, utilización e avaliación de diferentes materiais de ensino baseados en conceptos pedagóxicos elaborados.												
3. Valorar a interactividade profesor-alumno para axeitar a planificación á contextualización dos diversos grupos e persoas favorecendo a motivación do alumnado.												
4. Coñecer as características principais dos modelos pedagóxicos para a súa utilización na práctica diaria facendo fincapé nos baseados na globalización e na cooperación.												
5. Valorar de forma crítica o papel dos medios e das novas tecnoloxías na nosa sociedade e as súas implicacións nos procesos de ensinanza-aprendizaxe para a súa incorporación nas actividades.												
4. Contidos												
TEMAS		DESCRITOR TEMAS								SESIÓNS		
I	A PLANIFICACIÓN EDUCATIVA	Principios e prácticas da planificación educativa. Planificación e participación docente. Niveis de planificación educativa. O proxecto educativo de centro. O proxecto curricular. A programación de aula. A innovación na planificación educativa.								4		
II	PLANIFICACIÓN E INTERACCIÓN DIDÁCTICA	A interacción didáctica: o acto didáctico-comunicativo. Linguaxes para a comunicación didáctica. Niveis de comunicación. Análise dos compoñentes do acto didáctico. O clima e as relacións sociais na aula. O contexto físico da aula.								4		
III	MODELOS DE ENSINANZA	Modelos de ensinanza e a súa aplicación: Modelos sociais. Modelos de procesamento da información. Modelos personais. Modelos conductuais. Síntese e aplicación dos modelos.								4		

IV	MEDIOS, RECURSOS E NOVAS TECNOLOXÍAS	Materiais curriculares: tipos e aplicación na aula. Pautas para a selección de materiais para o ensino. As TIC e Internet na educación musical. Ferramentas de busca especializadas. Internet como recurso didáctico na aula.	4
-----------	--------------------------------------	---	---

5. Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Presenciais	CLASES TEÓRICO-PRÁCTICAS, TITORÍAS, EXAME								34	
Non presenciais	TRABALLO PERSOAL INDIVIDUAL/COLABORATIVO								56	
Total de horas cuadrimestrais									90	

6. Descriptores de Planificación

TIPO DE ACTIVIDADE	DESCRIPCIÓN DA METODOLOXÍA
CLASES TEÓRICAS	Presentación por parte da profesora dos marcos teóricos que axuden ó alumnado a comprender os contidos da materia.
CLASES PRÁCTICAS	Participación activa do alumnado, expoñendo ideas propias e debatindo con actitude de consenso.
TRABALLO PERSOAL	Aplicación dos coñecementos adquiridos á comprensión dos textos, á elaboración da información e á composición escrita dos temas a partires da información facilitada ou obtida na Internet.
TRABALLOS COLABORATIVOS	Elaboración dun traballo de investigación sobre medios, recursos e novas tecnoloxías no centro.

7. Avaliación

ORDINARIA

CONTINUA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
ASISTENCIA	Participación activa, capacidade de síntese, de expresar e relacionar as ideas.	20%	TODAS
TRABALLO PERSOAL	Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación nas datas requiridas.	20%	
TRABALLO COLABORATIVO	Organización, calidade e orixinalidade do traballo. Colaboración axeitada dentro do grupo.	20%	
EXPOSICIÓNS ORAIS	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.	20%	
EXAME ESCRITO	Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación	20%	

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

ALTERNATIVA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
TRABALLO PERSOAL	Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación dos traballos e <u>resumos de todos os temas. Ver as observacións no apartado 9.</u>	20%	TODAS
TRABALLO COLABORATIVO	Organización, calidade e orixinalidade do traballo. Colaboración axeitada dentro do grupo. Imprescindible o traballo en colaboración co grupo de compañeiros.	20%	
EXPOSICIÓNS ORAIS	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.	20%	
EXAME ESCRITO	Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación. Este exame inclúe todos os temas do cuadrimestre (Apartado 4 de contidos).	40%	

EXTRAORDINARIA

	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
TRABALLO PERSOAL	Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación dos traballos e <u>resumos de todos os temas. Ver as observacións no apartado 9.</u>	20%	TODAS
TRABALLO COLABORATIVO	Organización, calidade e orixinalidade do traballo. Colaboración axeitada dentro do grupo. Imprescindible o traballo en colaboración co grupo de compañeiros.	20%	
EXPOSICIÓNS ORAIS	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.	20%	
EXAME ESCRITO	Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación. Este exame inclúe todos os temas do cuadrimestre (Apartado 4 de contidos).	40%	

ERASMUS
Os alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.
Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.
8. Bibliografía, materiais e documentos
REFERENCIAS BÁSICAS
Ander-Egg, E. (1996): La planificación educativa. Magisterio del Río de la Plata Zabala, A. (2011): La práctica educativa. Cómo enseñar. Graó
REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS
Cabero, J. (coord.) (2007): Tecnología educativa. Mc Graw Hill Giráldez, A. (2005): Internet y educación musical. Graó. Joyce, B., Weill, M. y Calhoun, E. (2006): Modelos de enseñanza. Gedisa Moreno, I. (2006): Prácticas de tecnología educativa. Grupo editorial universitario. Pallares, M. (2009): Técnicas de grupo para educadores. Publicaciones ICCE Prieto, L. (2007): El aprendizaje cooperativo. PPC Editorial y Distribuidora. S.L. Sarramona, J. (2008): Teoría da educación. Reflexión y normativa pedagógica. Ariel educación Sevillano, M.L. (coord.) (2011): Medios, recursos didácticos y tecnología educativa. Uned, Pearson.
9. Observacións
A profesora informará con suficiente antelación das datas de entrega de todos os traballos/probas individuais e colectivos esixidos na guía didáctica.

PRÁCTICAS DE PROFESORADO										CÓDIGO	
1. Datos da disciplina											
MATERIA	PRÁCTICAS DE PROFESORADO							TITULACIÓN	GRADUADO / TITULADO SUPERIOR EN MÚSICA		
ESPECIALIDADE	PEDAGOXÍA							ITINERARIO	PEDAGOXÍA DA LINGUAXE MUSICAL		
CARÁCTER	E) PRÁCTICAS DE PROFESORADO							TIPO DE CLASES	TUTORÍAS INDIVIDUAIS		
DEPARTAMENTO	PEDAGOXÍA							COORDINADOR/A	Consultar táboa anexa		
Nº CUADRIMESTRES	1	H. lectivas/ semana		0	H. lectivas/ cuadrimestre		0	HORAS/ ECTS	30	ETCS totais da disciplina	6
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS	Galego / Español	
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS IDIOMAS*	Inglés/Francés	
ETCS/ CUADRIMESTRES								6	OBSERVACIÓNS		
*Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Tutores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.											
DOCENTES	Consultar táboa anexa										
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA	Realización de prácticas de docencia para o coñecemento, por parte dos futuros profesores, do escenario laboral no que se desenvolverán as súas vidas profesionais, có obxecto de aplicar o aprendido nos estudos de Pedagogía.										
COÑECEMENTOS/REQUISITOS	Requírese estar matriculado no 4º curso da especialidade na materia correspondente										
2. Competencias											
Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)											
TRANSVERSAIS	T3, T6, T9, T11, T12, T13, T15										
XERAIAS	X5, X7, X10, X13, X19, X24, X27										
ESPECÍFICAS	EP1, EP2, EP3, EP4, EP5, EP6, EP8, EP9, EP11										
3. Obxectivos											
DESCRIPCIÓN								COMPETENCIAS			
1) Coñecer o funcionamento dun conservatorio para recoller datos, mediante a observación, sobre a súa organización académica e a metodoloxía da ensinanza								TODAS			
2) Relacionar os coñecementos de Psicopedagogía e Didáctica adquiridos nos estudos coa aplicación práctica na ensinanza, así como ter a experiencia de estaren fronte ao alumnado nunha clase colectiva e tomar conciencia da complexidade da tarefa educativa											
3) Diseñar actividades para a intervención didáctica e poñelas en práctica co alumnado, na medida do posible, para experimentar a eficacia das estratexias utilizadas.											
4. Contidos											
TRABALLO DOCUMENTAL				Elaborar una memoria referente ás prácticas realizadas co seguinte contido: Análise sociolóxico do contexto do centro e da aula onde se fixeron as prácticas Descrición e análise das actividades observadas e da metodoloxía docente, así como das actividades realizadas por o alumno ou alumna. Incorporar reflexións e análise propios A memoria debe incluír, como anexos, a planificación da intervención realizada na aula así como oito unidades didácticas desenvolvidas elaboradas no transcurso dos estudos realizados na especialidade.							
5. Planificación Docente											
TIPO DE ACTIVIDADE		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS	
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII		
TUTORÍAS									6	A duración real das prácticas externas virá establecida segundo o acordo de colaboración asinado entre os centros e tendo en conta o calendario escolar do curso académico correspondente.	
PRÁCTICAS EXTERNAS									30		
TRABALLO PERSOAL									144		
TOTAL HORAS									180		

6. Descriptores de Planificación			
METODOLOXÍA			
A metodoloxía consistirá en favorecer no alumnado a visión global da memoria, a orientación e a supervisión da mesma.			
O procedemento baséase no diálogo, suxerencias e propostas por parte da profesora, procurando a autonomía dos alumnos e favorecendo a reflexión das experiencias realizadas.			
A revisión do traballo por parte da tutora efectuaráse no transcurso da súa elaboración, para suxerir, si se da o caso, a organización das ideas e o xeito da linguaxe.			
7. Avaliación			
ORDINARIA/ EXTRAORDINARIA* ver observacións no punto 9			
MEMORIA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
	Contido da memoria axeitado aos requerimentos da mesma	100%	TODAS
	Calidade pedagóxica das observacións e reflexións sobre as experiencias no transcurso das prácticas		
	Orixinalidade e adecuación das suxerencias de mellora e innovación na didáctica da linguaxe musical		
	Corrección na presentación e contido pedagóxico das unidades e programación incluídas no anexo		
Estilo da linguaxe da carácter académico e uso de termos pedagóxico-didácticos			
PROCEDEMENTO			
Convocatoria Ordinaria: Entrega da memoria unha semana antes do comezo oficial dos exames.			
Convocatoria extraordinaria: Entrega da memoria una semana antes do comezo oficial dos exames.			
ERASMUS			
Os alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			
8. Bibliografía, materiais e documentos			
REFERENCIAS BÁSICAS			
9. Observacións			
É imprescindible a certificación do conservatorio profesional de que o alumno/a ten rematado as horas de prácticas prescritas.			
Importante consultar a circular 10/2014 da Dirección xeral de educación no seu punto 3 sobre o desenvolvemento das prácticas de profesorado			

SOCIOLOXÍA DA EDUCACIÓN										CÓDIGO			
1. Datos da disciplina													
MATERIA	ORGANIZACIÓN EDUCATIVA								TITULACIÓN	GRADUADO / TITULADO SUPERIOR EN MÚSICA			
ESPECIALIDADE	PEDAGOXÍA								ITINERARIO	PEDAGOXÍA DA LINGUAXE MUSICAL			
CARÁCTER	C) OBRIGATORIA ESPECÍFICA								TIPO DE CLASES	COLECTIVA			
DEPARTAMENTO	PEDAGOXÍA								COORDINADOR/A	Consultar táboa anexa			
N.º CUADRIMESTRE	1	H. lectivas/ semana			2	H. lectivas/ cuadrimestre			32	HORAS/ ECTS	30	ETCS totais da disciplina	4
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS	Galego / Español			
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS IDIOMAS*	Inglés/Francés			
ETCS/ CUADRIMESTRES			4						OBSERVACIÓNS				
*Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Tutores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.													
DOCENTES	Consultar táboa anexa												
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA	Principios sociolóxicos. A institución escolar: funcións política e económica da educación. A educación na transmisión da cultura. Desenvolvemento persoal, social e moral. Familia, pares e profesores. Diversidade cultural. Integración e inclusión. A estratificación social. Coeducación. Violencia escolar. Os medios de comunicación social. Teorías actuais en socioloxía da educación.												
COÑECEMENTOS/REQUISITOS	Requírese estar matriculado no curso correspondente.												
2. Competencias													
Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)													
TRANSVERSAIS	T1, T2, T7, T8, T9, T10, T12, T15, T16, T17												
XERAIS	X16, X17, X24, X26												
ESPECÍFICAS	EP1, EP2, EP5, EP6												
3. Obxectivos													
DESCRIPCIÓN										COMPETENCIAS			
1. Comprender as relacións entre educación e sociedade para adquirir unha actitude crítica diante das influencias sociais da educación.										TODAS			
2. Adquirir unha bagaxe conceptual que permita analizar a problemática educativa desde o punto de vista sociolóxico.													
3. Desenvolver as capacidades de percepción, análise e interpretación crítica da realidade social e, en especial, da esfera educativa.													
4. Comprender os procesos de socialización e a función dos axentes que interveñen neles.													
5. Coñecer, para aplicar axeitadamente, as relacións entre a escola e a comunidade circundante e a transición do ensino ó mundo do traballo.													
4. Contidos													
TEMAS			DESCRITOR TEMAS								SESIÓNS		
I	A SOCIOLOXÍA COMO CIENCIA ANALÍTICA E INTERPRETATIVA DA SOCIEDADE		Conceptos sociolóxicos fundamentais. Obxecto da socioloxía. A socialización. Grupos e institucións sociais. Estratificación e mobilidade social. O cambio social. Relación entre educación e desenvolvemento económico-social. Desigualdade e credencialismo. Orixe social e rendemento escolar. Teorías da resistencia e da reprodución. Laicidade e confesionalidade.								6		
II	O SISTEMA EDUCATIVO COMO SUBSISTEMA SOCIAL		Funcións sociais da Educación. A teoría xeral de sistemas e o estudo da educación. Niveis de análise macro, micro e intermedio. Características e elementos do sistema educativo. Orixe dos sistemas educativos. Transmisión cultural e socialización. Selección e formación para o traballo. Escolarización, igualdade de oportunidades e mobilidade social. Custodia da infancia e da xuventude. Fundamentos sociais do curriculum								5		
III	O ALUMNADO COMO GRUPO SOCIAL		Composición interna do alumnado. Relacións sociais na aula, o clima escolar. Resistencia do alumnado e subculturas escolares. Interaccións de xénero e culturas. Relación inter-pares. Violencia escolar.								2		

IV	O PROFESORADO. A SOCIOLOXÍA DA EDUCACIÓN NA FORMACIÓN DOCENTE	O papel da socioloxía da educación na formación do profesorado. As actitudes sociais do profesorado na aula. Relacións coas familias e o entorno social. O ensino como profesión. A proletarización do profesorado. Socialización profesional e carreira docente. Práctica docente e exercicio profesional. Feminización docente. Asociacionismo e sindicalismo docente.	3
----	---	--	---

5. Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Presenciais	CLASES TEÓRICO-PRÁCTICAS, TUTORÍAS, EXAME								36	
Non presenciais	TRABALLO PERSOAL INDIVIDUAL/COLABORATIVO								84	
Total de horas cuadrimestrais									120	

6. Descriptores de Planificación

TIPO DE ACTIVIDADE	DESCRIPCIÓN DA METODOLOXÍA
CLASES TEÓRICAS	Presentación por parte da profesora dos marcos teóricos que axuden ó alumnado a comprender os contidos da materia
CLASES PRÁCTICAS	Participación activa do alumnado, expoñendo ideas propias e debatindo con actitude de consenso.
TRABALLO PERSOAL	Aplicación dos coñecementos adquiridos á comprensión dos textos, á elaboración da información. Composición escrita dos temas a partires da información facilitada ou obtida na Internet.
TRABALLOS COLABORATIVOS	Elaboración dun traballo de investigación sobre un tema educativo de carácter sociolóxico.

7. Avaliación

ORDINARIA

CONTINUA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
ASISTENCIA	Participación activa, capacidade de síntese, de expresar e relacionar as ideas.	20%	TODAS
TRABALLO PERSOAL	Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación nas datas requeridas.	20%	
TRABALLO COLABORATIVO	Organización, calidade e orixinalidade do traballo. Colaboración axeitada dentro do grupo.	20%	
EXPOSICIÓNS ORAIS	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.	20%	
EXAME ESCRITO	Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación	20%	

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

ALTERNATIVA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
TRABALLO PERSOAL	Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación dos traballos e <u>resumos de todos os temas. Ver as observacións no apartado 9.</u>	20%	TODAS
TRABALLO COLABORATIVO	Organización, calidade e orixinalidade do traballo. Colaboración axeitada dentro do grupo. Imprescindible o traballo en colaboración co grupo de compañeiros.	20%	
EXPOSICIÓNS ORAIS	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.	20%	
EXAME ESCRITO	Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación. Este exame inclúe todos os temas do cuadrimestre (Apartado 4 de contidos).	40%	

EXTRAORDINARIA

	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
TRABALLO PERSOAL	Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación dos traballos e <u>resumos de todos os temas. Ver as observacións no apartado 9.</u>	20%	TODAS
TRABALLO COLABORATIVO	Organización, calidade e orixinalidade do traballo. Colaboración axeitada dentro do grupo. Imprescindible o traballo en colaboración co grupo de compañeiros.	20%	
EXPOSICIÓNS ORAIS	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.	20%	
EXAME ESCRITO	Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación. Este exame inclúe todos os temas do cuadrimestre (Apartado 4 de contidos).	40%	

EXAME ESCRITO	Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación. Este exame inclúe todos os temas do cuadrimestre (Apartado 4 de contidos).	25%	
ERASMUS			
Os alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			
8. Bibliografía, materiais e documentos			
REFERENCIAS BÁSICAS			
Guerrero Serón, A. (2002) Manual de sociología de la educación. Madrid: Síntesis			
REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS			
<p>Alguacil Gómez, J: Cómo se hace un trabajo de investigación en sociología. Catarata. Madrid 2011</p> <p>Colom, J., Bernabeu, J.L., Domínguez, E., Sarramona, J. Teorías e institucións contemporáneas de la educación. Ariel educación. Barcelona 2008.</p> <p>Fernández Enguita, M. (1999) Sociología de la educación. Barcelona: Editorial Ariel S. A.</p> <p>Fernández Palomares, F. (2003) Sociología de la educación. Madrid: Pearson Educación S. A.</p> <p>Giddens, A. (2007) Sociología (5 ed.). Madrid: Alianza Editorial.</p> <p>Gimeno Sacristán, J. La educación que aún es posible. Morata Madrid 2005</p> <p>Quintana Cabanas, J. M. (1993) Sociología de la educación. Madrid: Dykinson.</p>			
9. Observacións			
A profesora informará con suficiente antelación das datas de entrega de todos os traballos/probas individuais e colectivos esixidos na guía didáctica.			

TÉCNICAS DE AULA PARA A DIDÁCTICA DA MÚSICA E DA LINGUAXE MUSICAL I-II										CÓDIGO	
1. Datos da disciplina											
MATERIA		Didáctica da Educación musical						TITULACIÓN		GRADUADO / TITULADO SUPERIOR EN MÚSICA	
ESPECIALIDADE		PEDAGOXÍA						ITINERARIO		PEDAGOXÍA XERAL E DA LINGUAXE MUSICAL	
CARÁCTER		OBRIGATORIA ESPECÍFICA						TIPO DE CLASES		COLECTIVA	
DEPARTAMENTO		PEDAGOXÍA						COORDINADOR/A		Consultar táboa anexa	
N.º CUADRIMESTRE		2		H. lectivas/ semana		2		H. lectivas/ cuadrimestre		32	
HORAS/ ECTS		30		ETCS totais da disciplina		6					
CURSOS		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS	
Galego / Español											
CUADRIMESTRES		I		II		III		IV		V	
VI		VII		VIII		OUTROS IDIOMAS*		FRANCÉS			
ETCS/ CUADRIMESTRES								3		3	
OBSERVACIÓNS											
*Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Tutores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.											
DOCENTES		Ver o horario de titorías nos anexos									
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA				Deseño de estratexias específicas para o ensino e a aprendizaxe. Recursos didácticos, medios materiais e criterios para a súa selección e utilización na aula de música.							
COÑECEMENTOS/REQUISITOS				Requírese estar matriculado no curso correspondente.							
2. Competencias											
Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)											
TRANSVERSAIS		T 1, 3, 4, 7, 8, 15, 16, 17									
XERAIS		X 1, 2, 3, 4, 5, 13, 19, 22									
ESPECÍFICAS		EP 1, 2, 5, 8									
3. Obxectivos											
DESCRIPCIÓN										COMPETENCIAS	
1. Diseñar e experimentar procesos de ensinanza-aprendizaxe integrando as estratexias didácticas dos métodos da educación musical.										100%	
2. Analizar os precedementos e recursos en coherencia cos obxectivos a conseguir.										100%	
3. Planificar estratexias didácticas das actividades baixo o principio do aprendizaxe significativo e aplicalas na aula de linguaxe musical.										100%	
4. Coñecer e saber aplicar os instrumentos de avaliación para os diferentes bloques de contidos que compoñen o currículo de linguaxe musical.										100%	
5. Saber analizar e poñer en práctica o currículo oficial, loe, da linguaxe musical.										100%	
4. Contidos											
TEMAS			DESCRITOR SUBTEMAS						SESIÓNS		
I	Pedagoxías contemporaneas		1.1 Estudo e práctica dos plantexamentos didácticos. 1.2 Aportacións relevantes e a súa aplicación na aula. 1.3 Dalcroze, Willems, Orff, Schafer, Paynter, Sell.						3		
II	Didáctica dos elementos da música.		2.1 El ritmo. 2.2 A melodía. A canción como ferramenta didáctica. 2.3 Forma e armonía. 2.4 Creatividade e improvisación.						4		
III	Actividades de aprendizaxe		3.1 De búsqueda de información. Elaboración e construción de significado. De memorización y/o de exercitación. 3.2 Actividades de aprendizaxe: Introducción, motivación. Desenvolvemento. Consolidación. Reforzo. Recuperación. Ampliación						4		
IV	Avaliación de contidos		4.1 Métodos. 4.2 Procedementos e instrumentos básicos.						3		

V	Recursos e materiais curriculares	5.1 Análise dos diferentes materiais curriculares: Cancions populares, temas clásicos, etc. 5.2 Reper torio e selección. 5.3 Instrumentos Orff.	3
---	-----------------------------------	---	---

5. Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Presenciais							33	33	
Non presenciais							57	57	
Total de horas cuatrimestrais							90	90	

6. Descriptores de Planificación

TIPO DE ACTIVIDADE	DESCRIPCIÓN DA METODOLOXÍA
Exposición teórico-práctica	O desenvolvemento da actividade docente-discente organizarase a través da exposición de todas aquelas custions correspondentes a os bloques temáticos.
Debates presenciais	Aprendizaxe cooperativo/colaborativo.
Elaboración de traballo	Presentación de traballos realizados individualmente.

7. Avaliación

ORDINARIA

CONTINUA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
ASISTENCIA	Participación activa, capacidade de síntese, de expresar e relacionar as ideas.	20%	TODAS
TRABALLO PERSOAL	Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación nas datas requeridas.	20%	
TRABALLO COLABORATIVO	Organización, calidade e orixinalidade do traballo. Colaboración axeitada dentro do grupo.	20%	
EXPOSICIÓNS ORAIS	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.	20%	
EXAME ESCRITO	Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación	20%	

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

ALTERNATIVA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
TRABALLO PERSOAL	Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación dos traballos e <u>resumos de todos os temas. Ver as observacións no apartado 9.</u>	20%	TODAS
TRABALLO COLABORATIVO	Organización, calidade e orixinalidade do traballo. Colaboración axeitada dentro do grupo. Imprescindible o traballo en colaboración co grupo de compañeiros.	20%	
EXPOSICIÓNS ORAIS	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.	20%	
EXAME ESCRITO	Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación. Este exame inclúe todos os temas do cuatrimestre (Apartado 4 de contidos).	40%	

EXTRAORDINARIA

	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
TRABALLO PERSOAL	Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación dos traballos e <u>resumos de todos os temas. Ver as observacións no apartado 9.</u>	20%	TODAS
TRABALLO COLABORATIVO	Organización, calidade e orixinalidade do traballo. Colaboración axeitada dentro do grupo. Imprescindible o traballo en colaboración co grupo de compañeiros.	20%	
EXPOSICIÓNS ORAIS	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.	20%	
EXAME ESCRITO	Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación. Este exame inclúe todos os temas do cuatrimestre (Apartado 4 de contidos).	40%	

Giráldez, Andrea. - Didáctica da Música. Grao.

La rítmica de Jacques-Dalcroze

López de Arenosa, E. - Apuntes sobre didáctica musical. Enclave Creativa

Métodos de linguaxe musical de grao elemental e medio.

Monereo, C., Castelló, M., Clariana, M., Palma, M., Pérez, M.I. - Estratexias de ensinanza e aprendizaxe.

Paynter, John - Sonido y estructura. Akal/ Didáctica de la música.

Willems, Edgar - El ritmo musical.

Willems, Edgar - El valor humano de la educación musical

REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS

9. Observacións

A profesora informará con suficiente antelación das datas de entrega de todos os traballos/probas individuais e colectivos esixidos na guía didáctica.

TÉCNICA DE CONTROL EMOCIONAL E CORPORAL										CÓDIGO			
1. Datos da disciplina													
MATERIA		Instrumento ou voz						TITULACIÓN		Título Superior de Música			
ESPECIALIDADE		PEDAGOXÍA						ITINERARIO					
CARÁCTER		B) Obrigatoria						TIPO DE CLASES		Colectiva			
DEPARTAMENTO		Pedagogía						COORDINADOR/A		Consultar táboa anexa			
N.º CUADRIMESTRE		1	H. lectivas/semana		2	Horas lectivas /cuadrimestre		32	HORAS/ ECTS		30	ETCS totais da disciplina	2
CURSOS		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS		galego español	
CUADRIMESTRE		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS IDIOMAS*		FRANCÉS	
ETCS/ CUADRIMESTRE					2					ECTS de formación instrumental complementaria (Só instrumento principal)			
*Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Titores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.													
DOCENTES		Consultar táboa anexa											
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA			Coñecemento básico da estrutura e función do aparello locomotor e do sistema nervioso. Desenvolvemento de hábitos posturais correctos que minimicen o risco durante a interpretación. Técnicas de respiración, relaxación, autocontrol, optimización da enerxía muscular, concentración e memoria aplicadas ao estudo e a actuación en público.										
COÑECEMENTOS/REQUISITOS			Os requeridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.										
2. Competencias													
Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)													
TRANSVERSAIS		T1, 2, 3,6, 7, 11, 15											
XERAIS		X8, 21, 24, 25											
ESPECÍFICAS		E4											
3. Obxectivos													
DESCRIPCIÓN											COMPETENCIAS		
Coñecer a estrutura e o funcionamento do aparato locomotor e do sistema nervioso											TODAS		
Coñecer e entender os principios da relaxación e da respiración											TODAS		
Adquirir un bo uso do esquema corporal-instrumental.											TODAS		
4. Contidos													
TEMAS			DESCRITOR SUBTEMAS							SESIÓNS			
I	Técnicas posturas		O corpo humano. Ergonomía. Fisioloxía, educación postural							4			
II	A respiración		Tipos de respiración, control respiratorio							4			
III	A relaxación		Técnicas							4			
IV	O control emocional		Técnicas							4			
											Total de sesións por cuadrimestre		16
5. Planificación Docente													
TIPO DE ACTIVIDADE		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS			
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII				
Presenciais	Clases prácticas				29								
Non presenciais	Traballo persoal				31								
Total de horas cuadrimestrais				60									

6. Descriptores de Planificación

TIPO DE ACTIVIDADE	DESCRIPCIÓN DA METODOLOXÍA
Exposición práctico teorica	Explicación dos contidos recollidos na guía docente con exercicios prácticos
práctica individual e grupal	Exercicios para a mellora postural e control emocional
Exposición	Os alumnos presentarán traballos sobre aspectos concretos desta materia

7. Avaliación

ORDINARIA

CONTÍNUA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
FERRAMENTAS			
Traballo persoal	deberá axustarse aos contidos específicos da guía docente e será orixinal	50	TODAS
Traballo grupal	deberá axustarse aos contidos específicos da guía docente e será orixinal	50	TODAS

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

ALTERNATIVA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
FERRAMENTAS			
Traballo persoal	deberá axustarse aos contidos específicos da guía docente e será orixinal	30	
Traballo grupal	deberá axustarse aos contidos específicos da guía docente e será orixinal	30	
Traballo adicional	Traballo proposto axustándose os contidos traballados e exposición	40	

EXTRAORDINARIA

FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Traballo persoal	deberá axustarse aos contidos específicos da guía docente e será orixinal	30	
Traballo grupal	deberá axustarse aos contidos específicos da guía docente e será orixinal	30	
Traballo adicional	Exposición escrita do temario trayado e traballo relacionado	40	

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

Dalia Cirujeda, G. Cómo superar la ansiedad escénica en músicos. Ed. Mundimúsica Madrid
López de la Llave, A. y Pérez-Yantada M.C. Psicología para intérpretes artísticos. Thomson
Orozco Delclós, L. Tecnopatías del músico. Aritzia
Sardá, E. En forma: Ejercicios para músicos. Paidós

REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS

9. Observacións

A profesora informará con suficiente antelación das datas de entrega de todos os traballos/probas individuais e colectivos esixidos na guía didáctica.

TEORÍA E RÍTMO I-II										CÓDIGO				
1. Datos da disciplina														
MATERIA	LINGUAXE 3 E TÉCNICA DA MÚSICA								TITULACIÓN	GRADUADO/TITULADO SUPERIOR MÚSICA				
ESPECIALIDADE	PEDAGOXÍA								ITINERARIO	PEDAGOXIA XERAL E DA LINGUAXE M.				
CARÁCTER	DISCIPLINA OBRIGATORIA								TIPO DE CLASES	COLECTIVA				
DEPARTAMENTO	PEDAGOXI A								COORDINADOR/A	Consultar táboa anexa				
N.º CUADRIMESTRE	2		H. lectivas/ semana		1		H. lectivas/ cuadrimestre		16		HORAS/ ECTS	90	ETCS totais da disciplina	3
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS	GALEGO/ESPAÑOL				
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS IDIOMAS*	FRANCÉS				
ETCS/ CUADRIMESTRES					1,5	1,5			OBSERVACIÓNS					
*Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Titores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.														
DOCENTES	Ver o horario de titorías nos anexos													
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA	<p>Coñecemento profundo dos conceptos da teoría da música e ferramentas relacionadas con ésta, para a súa posterior aplicación no campo da didáctica.</p> <p>Altura, métrica, rítmica, dinámica e agónica. Lectura rítmica precisa, fluida e comprensiva, con e sen alturas determinadas, a unha ou a varias voces.</p> <p>Estudo teórico-práctico dos aspectos métricos e rítmicos característicos da música do século XX. Novas grafías. Traballo de lectura a primeira vista.</p>													
COÑECEMENTOS/REQUISITOS	Requírese estar matriculado no curso correspondiente. Coñecer os fundamentos básicos da teoría musical e do ritmo musical.													
2. Competencias														
Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)														
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T8, T13,													
XERAIS	X1, X2, X3, X7, X8, X10, X13.													
ESPECÍFICAS	EP3.													
3. Obxectivos														
DESCRIPCIÓN										COMPETENCIAS				
Profundizar en los conceptos teóricos musicales mediante una aplicación práctica que permita comprender los diferentes hechos musicales.										TODAS				
Utilizar el análisis, la audición interna y la memoria en la práctica de la lectura musical.										TODAS				
Demostrar la comprensión musical e interpretativa en la lectura a vista de una obra o fragmento de cualquier sistema compositivo.										TODAS				
Conocer y aplicar los cambios rítmico-métricos acontecidos en el lenguaje musical en el s-XX.										TODAS				
Reproducir textos, fragmentos corales o instrumentales de diferentes agrupaciones orquestales.										TODAS				
4. Contidos														
TEMAS		DESCRITOR SUBTEMAS									SESIÓNS			
I	1º Teoría y práctica musical	1.1 Teoría musical en las culturas antiguas. Abreviaturas y ornamentos. Intervalos y escalas. Modos eclesiásticos. Los modos eclesiásticos en los clásicos y los románticos. Pentafonía en Debussy, Bartok y Stravinski. Los modos en Messiaen. La técnica dodecafónica. 1.2 Acordes. Tonalidad. Modelación. Evolución armonía desde el barroco al Neoclasicismo. 1.3 La melodía. Motivo y tema. Evolución de la melodía del barroco al expresionismo y serialismo. 1.4 La forma: pequeña y gran forma. Las grandes formas de la música instrumental. Formas de la música vocal. 1.5 Los diferentes tipos de escritura. 1.6 Indicaciones relativas al movimiento. Modificaciones del movimiento. Rítmica. Relación entre la rítmica con la métrica. Signos dinámicos o de matiz. Términos relativos a la expresión.									6			
II	2º Lectura musical	2.1 Lectura a vista: Conocimiento y práctica de la lectura a vista. 2.2 Profundización de la técnica interválica en cualquier contexto o estilo musical.									5			

		2.3. Conocimiento de la técnica y mecánica del transporte y de los instrumentos transpositores	
III	3º rítmica y métrica	3.1 Profundización en las nuevas fórmulas rítmico-métricos característicos de la música contemporánea: Polirritmia y polimetría, equivalencias. Valores añadidos .Combinatoria con grupos especiales. Grupos especiales en compases mixtos. 3.2 Compases de pulsos desiguales .Música sin compasear. 3.3 Nuevos recursos instrumentales y sus grafías.	5

5. Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Presenciais					16	16			
Non presenciais					29	29			
Total de horas cuadrimestrais					45	45			

6. Descriptores de Planificación

TIPO DE ACTIVIDADE	DESCRIPCIÓN DA METODOLOXÍA
Realización teórico-práctico	Desarrollo de todos los temas de la materia de forma individual y colectiva con el profesor como guía propiciando una comunicación participativa y activa.
Trabajo personal	Aplicación de los conocimientos adquiridos y comprensión de los mismos, demostrando un pensamiento reflexivo y práctico. Elaboración de trabajos y exposición de los mismos.
Prueba final	Interpretación y expresión musical de los contenido de la materia y su aplicación didáctica

7. Avaliación

ORDINARIA

CONTINUA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
FERRAMENTAS			
Exámen: Teórico-práctico.	Mostrar la capacidad de aplicar los contenidos teóricos a la práctica.	50%	TODAS
Exposición oral	Interpretar textos musicales con expresividad.	50%	TODAS

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

ALTERNATIVA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
FERRAMENTAS			
Exámen: Teórico-práctico. Exposición oral	Mostrar la capacidad de aplicar los contenidos teóricos a la práctica. Interpretar textos musicales con expresividad.	100%	TODAS

EXTRAORDINARIA

FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Exámen: Teórico-práctico. Exposición oral	Mostrar la capacidad de aplicar los contenidos teóricos a la práctica. Interpretar textos musicales con expresividad	100%	TODAS

ERASMUS

Os alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

M. Ravel , Trio para violín, piano y violonchelo.
C. Debussy, Preludios, La mer, Peleas y Melisande.
I. Stravinsky, La consagración de la primavera. Petrouchka .Historia de un soldado.
B. Bartok, Microcosmos. Música para cuerda, percusión y celesta.
A. Berg, Lulu ,Altenberg lieder.
A. Schoenberg .Cuarteto de cuerda nº3. Pierrot lunaire. Noche Transfigurada.
Varese. Octandre.
Charles Ives. Canciones para voz y piano.

Anton, Webern. Dos canciones opus 8 y opus nº3 y nº4. Cantata la luz de la mirada.
O. Messiaen. Cuarteto para el fin de los tiempos. Los cantos de la cielo y la tierra.
M. Falla. El retablo de Maese Pedro.
Cage. Música para piano. Obra 433,3.
Ligeti. Apariciones y atmosferas.
Libros de texto de lenguaje musical: Tratado contemporáneo 4 y 5 de José Luis Temes.
Ibañez-cursá. Encarnación López arenosa: Ritmo y lectura 4.
Tratado de teoría general: Hermann Gragner.

REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS

9. Observacións

A profesora informará con suficiente antelación das datas de entrega de todos os traballos/probas individuais e colectivos esixidos na guía didáctica.

TEORÍA DA EDUCACIÓN I-II										CÓDIGO	
1. Datos da disciplina											
MATERIA	FUNDAMENTOS DE PEDAGOXÍA								TITULACIÓN	TITULADO SUPERIOR DE MÚSICA	
ESPECIALIDADE	PEDAGOXÍA								ITINERARIO	XERAL E DA LINGUAXE MUSICAL	
CARÁCTER	C) OBRIGATORIA ESPECÍFICA								TIPO DE CLASE	COLECTIVA	
DEPARTAMENTO	PEDAGOXÍA								COORDINADOR/A	Consultar táboa anexa	
N.º CUADRIMESTRES	2	H. lectivas/ semana		2	H. lectivas/ cuadrimestre		32	HORAS/ ECTS	30	ETCS totais disciplina	6
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS	GALEGO/ESPAÑOL	
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS IDIOMAS*	INGLÉS/FRANCÉS	
ETCS/ CUADRIMESTRES	3	3							OBSERVACIÓNS		
*Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Titores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.											
DOCENTES	Consultar táboa anexa										
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA	Educación e Pedagogía. Elementos e enfoques da educación. Fins, medios. Os principios da educación. Educación formal, non formal e informal. Os axentes da educación: o educando e o educador. Condicionantes: a familia, o estado, a comunidade, a sociedade. Educación integral. Novas perspectivas en educación. A educación previsible.										
COÑECEMENTOS/REQUISITOS	Requírese estar matriculado no curso correspondente.										
2. Competencias											
Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)											
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T8, T15										
XERAIS	X16, X18										
ESPECÍFICAS	EP1, EP5, EP6										
3. Obxectivos											
DESCRIPCIÓN										COMPETENCIAS	
1. Analizar o concepto de educación e os diferentes elementos que interveñen no desenvolvemento do proceso educativo.										TODAS	
2. Comprender o fenómeno educativo como unha rede de procesos individuais e culturais en interacción, e identificar os compoñentes máis relevantes.											
3. Recoñecer os rasgos sobresaiñtes e as relacións estruturais da teoría e a práctica educativas.											
4. Comprender reflexivamente a responsabilidade transformadora dos profesionais da educación.											
5. Desenvolver actitudes de investigación que favorezan a utilización de diversas fontes de busca de información para o análise dos diferentes contidos.											
4. Contidos											
TEMAS		DESCRITOR SUBTEMAS								SESIÓNS	
Tª DA EDUC. I	TEMA 1	A Educación como proceso e como sistema: Concepto de educación. Natureza educable do ser humano. Posibilidade e necesidade da educación. A educación como proceso de comunicación.								3	
	TEMA 2	A Educación como organización social: A educación como sistema social. Estructura xeral dos sistemas educativos. Principios fundamentais dos sistemas educativos. Atención aos novos tempos sociais. Avaliación do sistema educativo.								4	
	TEMA 3	Principios que fundamentan a acción educativa: Individualización, socialización, autonomía, actividade, creatividade. O currículo escolar: Concepto de currículo. Fundamentos pedagóxicos do currículo. O currículo oculto. Avaliación.								5	

	TEMA 4	O suxeito da Educación: A persoa como suxeito da educación. Motivación e necesidades educativas. O desenvolvemento cognitivo, social e moral. Os valores. Aprendizaxe dos adultos.	4
Tª DA EDUC. II	TEMA 1	A familia como institución social e educativa: A familia como institución social. Responsabilidade educativa da familia. Colaboración familia-escola.	4
	TEMA 2	Os profesionais da educación: Concepto actual do educador. O profesor como educador profesional. Funcións da tarefa docente. Profesionalidade do docente e compromiso deontolóxico. O profesor como investigador.	5
	TEMA 3	As institucións especificamente educativas: A escola como institución educativa. Futuro da escola. Institucións educativas non formais e informais.	4
	TEMA 4	A participación social no sistema educativo: Democracia e participación. Información e participación. A participación por sectores. Crise na participación.	3

5. Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Presenciais	CLASES TEÓRICO- PRÁCT. TUTORÍAS, EXAME	34	34							
Non presenciais	TRABALLO PERSOAL INDIVIDUAL/COLABOR	56	56							
Total de horas cuadrimestrais		90	90							

6. Descriptores de Planificación

TIPO DE ACTIVIDADE	DESCRIPCIÓN DA METODOLOXÍA
CLASES TEÓRICAS	Presentación por parte da profesora dos marcos teóricos que axuden ó alumnado a comprender os contidos da materia
CLASES PRÁCTICAS	Participación activa do alumnado, expoñendo ideas propias e debatindo con actitude de consenso.
TRABALLO PERSOAL	Aplicación dos coñecementos adquiridos á comprensión dos textos e á elaboración da información.
TRABALLO COLABORATIVO	Elaboración dun traballo de investigación sobre un tema propio da materia.

7. Avaliación

ORDINARIA

CONTINUA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
ASISTENCIA	Participación activa, capacidade de síntese, de expresar e relacionar as ideas.	20%	TODAS
TRABALLO PERSOAL	Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación nas datas requeridas.	20%	
TRABALLO COLABORATIVO	Organización, calidade e orixinalidade do traballo. Colaboración axeitada dentro do grupo.	20%	
EXPOSICIÓN ORAIS	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.	20%	
EXAME ESCRITO	Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación	20%	

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

ALTERNATIVA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
TRABALLO PERSOAL	Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación dos traballos e <u>resumos de todos os temas</u> . Ver as observacións no apartado 9.	20%	TODAS
TRABALLO COLABORATIVO	Organización, calidade e orixinalidade do traballo. Colaboración axeitada dentro do grupo. Imprescindible o traballo en colaboración co grupo de compañeiros.	20%	
EXPOSICIÓN ORAIS	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.	20%	
EXAME ESCRITO	Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación. Este exame inclúe todos os temas do cuadrimestre (Apartado 4 de contidos).	40%	

EXTRAORDINARIA

	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
TRABALLO PERSOAL	Correcta organización das ideas principais, redacción e presentación dos traballos e <u>resumos de todos os temas</u> . Ver as observacións no apartado 9.	20%	TODAS
TRABALLO COLABORATIVO	Organización, calidade e orixinalidade do traballo. Colaboración axeitada dentro do grupo. Imprescindible o traballo en colaboración co grupo de compañeiros.	20%	

EXPOSICIÓNS ORAIS	Organización dos conceptos, claridade, fluidez e riqueza de léxico.	20%	
EXAME ESCRITO	Integración e apropiación das ideas adquiridas, redacción e presentación. Este exame inclúe todos os temas do cuadrimestre (Apartado 4 de contidos).	40%	

ERASMUS

Os alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

Medina Rubio, R., Garcia Aretio, L., Ruiz Corbella, M.: Teoría de la Educación: Educación social. Uned. Madrid 2008
 Sarramona, J. Teoría de la Educación. Ariel educación. Barcelona 2008

REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS

Bárcena, F.: La experiencia reflexiva en educación. Paidós, Barcelona 2005
 Carr, D. El sentido de la educación: una introducción a la filosofía de la educación y de la enseñanza. Graó. Barcelona 2005
 Colom Cañellas, A y Núñez Cubero, L. Teoría de la Educación. Síntesis Educación. Madrid 2005
 Colom et al: Teorías e instituciones contemporáneas de la educación. Ariel. Barcelona 2008
 Medina Rubio et al: Teoría de la educación. Uned. Madrid 2001
 Naval, C. Teoría de la Educación: Un análisis epistemológico. Eunsa / Astrolabio. Barañáin, Navarra 2008
 Savater, F.: El valor de Educar. Ariel. Barcelona 1997

9. Observacións

A profesora informará con suficiente antelación das datas de entrega de todos os traballos/probas individuais e colectivos esixidos na guía didáctica.

TRABALLO FIN DE ESTUDIOS										CÓDIGO		
1. Datos da disciplina												
MATERIA	TRABALLO FIN DE ESTUDIOS								TITULACIÓN	GRADUADO / TITULADO SUPERIOR EN MÚSICA		
ESPECIALIDADE	PEDAGOXÍA								ITINERARIO	PEDAGOXÍA XERAL E DA LINGUAXE MUSICAL		
CARÁCTER	E) TRABALLO FIN DE ESTUDIOS								TIPO DE CLASES	TITORÍA INDIVIDUAL		
DEPARTAMENTO	PEDAGOXÍA								COORDINADOR/A	Consultar táboa anexa		
N.º CUADRIMESTRE	1	H. lectivas/ semana		0	H. lectivas/ cuadrimestre		0	HORAS/ ECTS	30	ETCS totais da disciplina	10	
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		IDIOMAS	Galego / Español		
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	OUTROS IDIOMAS*	Inglés/Francés		
ETCS/ CUADRIMESTRES								10	OBSERVACIÓNS			
*Os alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, recibirán as clases das disciplinas de carácter individual no idioma especificado no seu acordo de Formación. Nas demais disciplinas, poderán recibir asistencia e orientación dos seus Titores nos "outros idiomas" citados nesta programación sen que iso implique que as clases sexan impartidas neses idiomas.												
DOCENTES	Consultar táboa anexa.											
DESCRIPCIÓN DA DISCIPLINA	Elaboración e defensa dun traballo de investigación relacionado coa especialidade e a súa aplicación, incidindo directamente no desenvolvemento profesional da Pedagogía da Linguaxe Musical. Elaboración dunha proposta didáctica que atinxa aos ámbitos do ensino da Linguaxe musical nos graos elemental ou profesinal de música, desenvolvendo materiais didácticos específicos para acadar obxectivos definidos.											
COÑECEMENTOS/REQUISITOS	Requírese estar matriculado no Traballo fin de estudos.											
2. Competencias												
Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)												
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T3, T5, T6, T8, T14, T15, T16											
XERAI	X5, X8, X10, X13, X16, X18, X19, X25											
ESPECÍFICAS	EP1, EP2, EP5, EP9, EP10											
3. Obxectivos												
DESCRIPCIÓN										COMPETENCIAS		
1) Amosar ter relacionado de xeito conceptual, práctico e artístico os coñecementos adquiridos no estudio da especialidade.										TODAS		
2) Reflexionar sobre o ensino da música, a aprendizaxe da mesma e a súa propia formación, aportando unha proposta pedagóxica con intención de innovación e mellora do ensino.												
3) Amosar a capacidade de poñer en práctica unha tarefa complexa na que aplique os seus coñecementos e creatividade. A devandita tarefa inclúe o afondamento sobre un tema pedagóxico relevante, revisións bibliográficas e obtención de conclusións.												
4. Contidos												
DESCRIPCIÓN												
TRABALLO DOCUMENTAL	Estrutura e contido do traballo: Portada – Índices – Introducción – Análise do contexto de estudio – Proceso da investigación - Resultados e conclusións – Referencias bibliográficas – Proposta pedagóxica con oito unidades didácticas, dúas desenvolvidas e seis en tablas ou esquemas conceptuais – Anexos e apéndice. O traballo académico deberá ter unha extensión mínima de cen páxinas en tamaño DIN A-4 con letra Arial 12 puntos a dobre espazo, sen contar coas referencias bibliográficas, os títulos e os anexos. Tamén se incluírá un resumo en castelán, galego, e en francés ou inglés.											
5. Planificación Docente												
TIPO DE ACTIVIDADE		1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		OBSERVACIÓNS		
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII			
Presenciais	TITORÍAS								10	O alumnado terá, alomenos, una titoría quincenal.		
Non presenciais	TRABALLO PERSOAL								290			
Total de horas cuadrimestrais									300			

6. Descriptores de Planificación			
METODOLOXÍA			
A metodoloxía consistirá en favorecer no alumnado a visión global do traballo, a orientación e a supervisión do mesmo.			
O procedemento baséase no diálogo, suxerencias e propostas por parte da profesora, procurando a autonomía dos alumnos, a toma de conciencia sobre o seu propio coñecemento e o xeito de plasmalo na escritura.			
A revisión do traballo por parte da tutora efectuaráse no transcurso da súa elaboración, para suxerir, si se da o caso, a organización das ideas e o estilo académico da linguaxe			
7. Avaliación			
ORDINARIA			
TFE E EXPOSICIÓN PÚBLICA ANTE O TRIBUNAL	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
	a) Exposición clara e fluída incidindo nos aspectos fundamentais	100%	TODAS
	b) Estilo literario académico e terminoloxía pedagóxica		
	c) Fundamentación mediante busca axeitada		
	d) Rigor no estudio científico, pedagóxico ou artístico		
	e) Claridade conceptual acadada sobre o tema		
	f) Orixinalidade e interese nas conclusións		
	g) Reflexión e análise no proceso de elaboración do traballo e valoración das experiencias e aprendizaxes acadados no mesmo		
	h) Valor didáctico, relevancia e proposta pedagóxica axeitada		
PROCEDEMENTO			
A) O alumno exporá o traballo oralmente durante un tempo aproximado de 45 minutos, utilizando power point e incluíndo, sin o considera preciso, outros medios informáticos ou audiovisuais.			
B) Rematada a exposición cada membro do tribunal pedirá as aclaracións que considere pertinentes sobre o traballo, que serán respondidas unha a unha por o o alumno. A duración desta parte do exame non excederá de 30 minutos.			
ERASMUS			
Os alumnos/as que participen en programas de intercambio internacional, deberán presentar este traballo de Fin da Especialidade na súa institución de orixe.			
8. Observacións			
É importante consultar o protocolo xeral do TFE na web do Conservatorio superior de música de Vigo así como a circular 10/2014 da Dirección xeral de educación no seu punto 3.2 sobre o desenvolvemento do TFE e a ORDEN de 21 de novembro de 2016			

Departamento de PEDAGOXÍA

Nome do profesor/a	Materias que imparte
María Josefa Torres Estarque	§ Teoría da educación
	§ Socioloxía da educación
	§ Psicopedagogía
	§ Composición aplicada
	§ Planificación educativa
	§ Técnicas de aula para didáctica da mus. e da L. Musical
	§ Formación e adestramento auditivo e vocal aplicado
	§ Técnicas de control emocional
	§ Teoría e ritmo I e II
	§ Improvisación e Acompañamento
	§ Acústica Xeral
Encarnación Sarmiento Vallverdú Substituta Lorena Varela Guzmán	§ Coreografía e danza
	§ Investigación educativa
	§ Didáctica da música e da Linguaxe Musical I, II e III
	§ Institucións educativas
	§ Didáctica xeral
	§ Conxunto
	§ Instrumentos Escolares
	§ Rítmica e Entoación Aplicada
	§ Pedagogía Musical